

ISTIA

Antroposofische kinderopvang
bij vrijescholen in Midden- en Zuid Nederland

Pedagogisch Beleidsplan Istia Buitenschoolse opvang

locaties Maastricht, Heerlen, Roermond, Venlo, Helmond, Oosterhout en Rosendaal

DE ZON GEEFT LICHT
AAN DE PLANTEN
OMDAT DE ZON
VAN DE PLANTEN HOUDT
ZO GEEFT EEN MENS
AAN ANDEREN ZIELELICHT
WANNEER HIJ VAN ZE HOUDT

R. Steiner

Inhoud

1. Inleiding
2. De pedagogische visie
  - 3.1 Uitgangspunten
  - 3.2 Visie op het werken met kinderen van 4 tot en met 12 jaar
  - 3.3 Visie op het werken met verticale of samengestelde groepen
  - 3.4 De ontwikkeling van de vier competenties uit de wet kinderopvang van Rixsen Walraven
  - 3.5 De vier competenties van rixsen Walraven speciaal voor verticale groepen
3. Doelstelling
  - 4.1 Algemeen
  - 4.2 Realisatie van de doelstelling van de BSO ten behoeve van kinderen
  - 4.3 Realisatie van de doelstelling van de BSO ten behoeve van ouders / verzorgers
4. Praktische invulling
  - 5.1 Vertaling naar de praktijk
  - 5.2 Dagritme
  - 5.3 Jaarritme
  - 5.4 Gewenningsperiode
  - 5.5 Relatie kind / leid(st)er
  - 5.6 Openingstijden en leidster - kind – ratio
  - 5.7 Vakantie en studiedagen
  - 5.8 Huishoudelijke regels
5. Contacten met ouders
  - 6.1 Het eerste contact
  - 6.2 De plaatsing
  - 6.3 Het intake gesprek
  - 6.4 Het evaluatie- en oudergesprek
  - 6.5 Klachtenprocedure
  - 6.6 Tarieven en kinderopvangtoeslag
  - 6.7 Afnemen extra dagdeel
  - 6.8 Ziekte van een kind
  - 6.9 Incidentele ondersteuning door ouders of vrijwilligers
6. Ouderparticipatie
  - 7.1 Oudercommissie
  - 7.2 Ouderavond
  - 7.3 De ouderklapper
  - 7.4 Academie voor ouders
  - 7.5 Privacy
7. Organisatie
  - 8.1 Personele bezetting
    - *Taakomschrijving algemeen coördinator*
    - *Taakomschrijving coördinator*
    - *Taakomschrijving leidsters*
    - *Taakomschrijving administratief medewerker*
    - *Deskundigheidsbevordering*
    - *Stagiair(e)s*
    - *Achterwachtregeling en ondersteuning door een andere volwassene*
    - *Vier ogen beleid*
    - *V.O.G.*
  - 8.2 Gezondheidsbeleid, veiligheidsbeleid, ontwikkelingsbeleid, toezicht en contacten extern

1. Inleiding

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan Buitenschoolse Opvang, van Stichting Istia voor de locaties Maastricht, Heerlen, Roermond, Venlo, Oosterhout, Helmond en Roosendaal.

Op dit moment wordt er stichtingsbreed gewerkt aan een nieuw overkoepelend pedagogisch beleidsplan voor heel Istia, dus ook voor de locaties Uden en Eindhoven. Dit zal ter zijner tijd aan de ouders en oudercommissies van de verschillende locaties voorgelegd worden.

Door middel van een beleidsplan willen we vanuit onze visie richting geven, aan de manier waarop er met kinderen bij ons wordt omgegaan.

Stichting Istia is in januari 2014 opgericht en nauw verbonden aan Stichting Pallas, een organisatie waar 16 vrijescholen voor basisonderwijs uit Midden- en Zuid Nederland bij aangesloten zijn. Wij laten ons inspireren door de pedagogische visie van Rudolf Steiner.

Stichting Istia verzorgt op dit moment de kinderopvang bij negen Pallas - Scholen, namelijk bij; de Zevenster in Uden, De Strijene in Oosterhout, Rudolf Steiner Educare in Venlo, Christophorus in Roermond, Vrije School Brabant in Eindhoven, Vrije School Helianthus in Heerlen, Vrije School Peelland in Helmond, basisschool de Zilverlinde Roosendaal en de Bernard Lievegoed School in Maastricht.

Vanuit de centrale administratie in Uden worden de locaties ondersteund op het gebied van financiën, beleid, pedagogisch handelen en het personeelsbeleid. Elke locatie heeft een vestigingsmanager die verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen binnen de dag- en buitenschoolse opvang. Alle pedagogisch medewerkers beschikken minimaal over een niveau 3 PW of een andere vergelijkbare opleiding met minimum niveau 3, zoals vereist is binnen de kinderopvang.

De kinderopvang van Stichting Istia staat open voor kinderen, ouders en verzorgers van ieder gezindte. Pedagogisch medewerkers en leden van de oudercommissie gaan zonder vooroordelen met iedereen om, ongeacht sociale, culturele, religieuze of etnische achtergrond. We stellen ons tot doel om kinderen naast de gezinssituatie, een beschermde huiselijke situatie te bieden, waar zij kunnen spelen en zich kunnen ontwikkelen en waarin de opvoeding wordt ondersteund en met de ouders wordt gedeeld. Het vrije spel, de natuur en de jaarfeesten zijn daarbij belangrijke elementen. Het terugkerende dag- en jaarritme van zingen, spelen, rusten, de seizoenen, de dag- en jaarfeesten, geven het kind herkenning en vertrouwen. We kiezen bewust voor zoveel mogelijk biologische voeding en natuurlijke materialen. De kinderen worden ontvangen in mooie en lichte ruimten, vaak gelegen in de Pallas scholen. Wij willen een omgeving creëren, die tegemoet komt aan kinderen om zelf ervaringen op te doen; een omgeving waarin ook de volwassenen, begeleiders elkaar stimuleren in het opdoen van eigen ervaringen. Het werken met kinderen is niet vrijblijvend. Het vraagt visie, kwaliteit en professionaliteit.

De manier waarop kinderen zich emotioneel veilig kunnen voelen, hoe hun persoonlijke en sociale competenties mede door de buitenschoolse opvang worden ontwikkeld en hoe wordt omgegaan met normen en waarden, staat door het hele beleidsplan verweven. In § 3.4 komen deze vier competenties uitgebreid aan de orde.

Op een aantal locaties (Venlo, Roermond, Heerlen, Maastricht, Oosterhout en Helmond) werken we in de middag met samengestelde groepen, d.w.z. de peuters van de Kinderdagopvang spelen dan samen met de oudere kinderen van de Buitenschoolse Opvang. Dit kan per middag verschillen. Op de meeste locaties zijn de dinsdag- en donderdag de drukst bezochte middagen. Vaak is er op deze dagen nog een extra speelruimte beschikbaar. De maximale groepsgrootte op een 'samen speeldag', dus wanneer er samengevoegd wordt met de verschillende leeftijden van de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang, is per locatie verschillend, maar nooit groter dan 16. Wanneer er niet samengevoegd wordt, dus wanneer er alleen BSO kinderen aanwezig zijn, is de maximale groepsgrootte in één ruimte 20. Dit is afhankelijk van de grootte van de ruimte. Het aantal kindplaatsen wordt in het landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen, op de meeste locaties gelijk verdeeld, over de dagopvang en de buitenschoolse opvang.

3. Pedagogische visie

3.1 Uitgangspunt

De grondslag van de antroposofie is ontwikkeld door de Oostenrijkse filosoof Rudolf Steiner (1862 – 1925). Rudolf Steiner heeft in 1923 zijn medewerking verleend aan de oprichting van de eerste Vrije school in Nederland te Den Haag. Antroposofie is ontleend aan twee Griekse woorden: antropos (mens) en sofia (wijsheid en kennis). Antroposofie is te omschrijven als: het je bewust willen worden wat mens-zijn is. De antroposofie gaat er van uit dat de mens; het jonge kind, een denkend, voelend en handelend wezen is. Er wordt gestreefd naar een evenwichtige ontwikkeling op het gebied van willen, voelen en denken (hand, hoofd, hart).

Waar komt een talent vandaan en waar een beperking?

In de antroposofie wordt verondersteld, dat de individualiteit niet alleen ontstaat door opvoeding omgeving en erfelijkheid, maar dat deze voor de geboorte er reeds is en zich verbindt met al deze factoren. Dit heeft praktische consequenties. Iedere verschijningswijze van een kind dient geaccepteerd te worden als een uiting van zijn komaf. Ook als die niet overeenstemt met het verwachtingspatroon van de opvoeder of als deze verschijningswijze lastig is. Het heeft tot gevolg, dat het opvoedingsproces er op gericht is het individuele tot zijn recht te laten komen. De opgroeiende mens moet ruimte worden geboden om aan de eigen ontwikkeling vorm en inhoud te kunnen geven, waarbij de opvoeder een voorwaarden scheppende rol heeft.

In de antroposofie heeft Rudolf Steiner duidelijk gemaakt, hoe belangrijk het is om een kind te helpen in zijn ontwikkeling.

3.2 Visie op het werken met kinderen van 4 t/m 12 jaar

Het kind van 0 tot 7 jaar

Nabootsing

In de eerste zeven levensjaren staat het kleine kind geheel open voor de wereld en laat deze in het volste vertrouwen binnenstromen. Het treedt haar met een actieve belangstelling tegemoet. Het kind is gevoelig voor stemmingen van buiten en ontvankelijk voor de intenties en de innerlijke houding van waaruit de opvoeders handelen. Vanuit de inleving in een ander mens beweegt het kind als het ware mee met de bewegingen die van de ander uitgaan; het neemt impulsen over. Wanneer een kind een gebaar of een intonatie van een ouder of verzorger nabootst, komt dit omdat het kind volledig leeft in het gebaar van de betreffende persoon en er één mee is. De beweging wordt innerlijk overgenomen en van binnenuit ontstaat dan het uiterlijke gebaar van het kind, voor zover de beheersing over het lichaam dit toelaat.

Ook een baby, die in de ontwikkeling nog niet zover is dat hij de gebaren en klanken van de volwassene al in uiterlijke zin kan nabootsen, beweegt innerlijk mee met elk gebaar en elke stembuiging. Het nabootsen door het jonge kind is niet een passief kopiëren, maar een activiteit waarbij het gehele organisme van het kind actief betrokken is.

Waar komt een talent vandaan en waar een beperking? In de antroposofie wordt verondersteld dat de individualiteit niet pas ontstaat met de geboorte, maar dat er iets is als een voorgeboortelijke wereld. Deze aanname heeft praktische consequenties: iedere verschijningswijze van een kind dient gerespecteerd te worden als een uiting van zijn 'komaf', ook als die niet overeenstemt met het verwachtingspatroon van leraar of opvoeder, of als die verschijningswijze 'lastig' is. Het heeft tot gevolg dat het opvoedingsproces erop gericht is het individuele tot zijn recht te laten komen. De opgroeiende mens moet ruimte worden geboden om aan de eigen ontwikkeling vorm en inhoud te kunnen geven, waarbij de opvoeder een voorwaardenscheppende rol heeft.

Rust, ritme en herhaling

Rust, ritme, en herhaling dragen bij aan de ontwikkeling van een gevoel van veiligheid en zelfvertrouwen. Een klein kind gedijt goed in een sfeer van **rust**. Dat betekent niet dat het helemaal stil moet zijn, dat er geen activiteit zou moeten zijn of dat alles heel langzaam gedaan zou moeten worden. Het gaat er om dat het kind de gelegenheid krijgt om in het tijdloze te zijn, om ongestoord in het nu te zijn, zonder opgeschrikt, afgeleid, of opgejut te worden. Het is daarom van belang dat er momenten zijn waarop een kind ongestoord kan spelen. Zonder dat het van buitenaf gestuurd, geleid of afgeleid wordt. Zo kan het de wereld om zich heen verkennen, ontdekkingen doen, vaardigheden oefenen, indrukken opdoen en verwerken. In deze ongestoorde, dromerige sfeer van rust kan de ontdekkingsdrang, nieuwsgierigheid en verwondering van het kind zich uitleven.

Voor de dagelijks terugkerende handelingen en de daarbij behorende overgangen, kan het kind veel steun, houvast en herkenning ontnemen aan een vaste volgorde, een vaste dagindeling en vaste gewoontes en rituelen. **Ritme** is voor een klein kind een steun om thuis te raken in zijn lichaam, om de levensprocessen goed op gang te helpen, om een evenwichtige energiehuishouding op te bouwen en om veerkracht te ontwikkelen. Een dag is bij voorkeur ritmisch opgebouwd en kent momenten van (in)spanning en ontspanning. Door **herhaling** van de handelingen ontstaat herkenning bij het kind en dat geeft houvast. Het biedt emotionele veiligheid. Als het kind dagelijks op regelmaat kan rekenen, ontwikkelt het vertrouwen. Ook ontstaan door de herhaling de goede gewoontes die alleen in de kinderjaren verworven kunnen worden.

Respect, eerbied en dankbaarheid

Door volwassenen respectvol met de omringende wereld om te zien gaan leert het kind zijn eerbiedskrachten te ontwikkelen. Het 'in de eigen waarde laten' van mensen, dieren, planten en dingen kan hierdoor dagelijks geoefend worden. Er doen zich steeds weer gelegenheden voor waarnaar met verwondering, eerbied en aandacht gekeken kan worden. De volwassene, die op deze wijze in het leven staat, kan zich dankbaar voelen voor dat wat het leven te bieden heeft. Dit gevoel wordt door het kind ervaren. Er ontstaat een innerlijk gevoel voor dankbaarheid.

Wilsopvoeding

Het stimuleren van eigen activiteiten, het bieden van herhaling en regelmaat, het aanleren van goede gewoontes, en het richten van aandacht op de omgeving zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de wil en van daadkracht. Een goed ontwikkelde wil is een stevige basis voor het geestelijk en lichamelijk prestatievermogen op latere leeftijd. In de eerste zeven levensjaren worden het geheugen, het concentratievermogen en het doorzettingsvermogen ontwikkeld.

Het ontwikkelen van de zintuigen

Het is gangbaar om te spreken van de vijf zintuigen zoals die in de medische wetenschap worden gehanteerd (horen, zien, ruiken, spreken, voelen). Het antroposofische gedachtegoed van Rudolf Steiner geeft aan bovenstaande zintuigen een bredere betekenis en gaat uit van twaalf zintuigen, waarmee de mens de wereld waarneemt. We kennen wel het gezegde dat iemand 'een zesde zintuig lijkt te hebben'. Daarmee wordt niet zozeer een fysiek orgaan bedoeld maar wel een gave. De twaalf zintuigen waar Steiner het over heeft zijn dan ook niet alleen fysieke zintuigen.

Deze ontwikkelen zich achtereenvolgens in drie perioden van zeven jaar (0 - 7 jaar, 7 - 14 jaar en 14 - 21 jaar). Elke periode staat de opgroeiende mens voor nieuwe ontwikkelingsstaken en de zintuigen spelen hierin een belangrijke rol. Hij noemt het de twaalf poorten van de ziel, helpers om de wereld te ontmoeten en om met de buitenwereld een relatie te krijgen:

De lichaamsgerichte zintuigen; tastzin, levenszin, bewegingszin, evenwichtszin
De omgevingsgerichte zintuigen; geur, smaak, gezicht en kleur, warmtezin
De geestgerichte zintuigen: het gehoor- en de toonzin; de woordzin; gedachten- en betekeniszin, ik-zin

De eerste vier worden de “onderste” vier zintuigen genoemd, de fysieke zintuigen. Ze zijn gericht op de eigen lichamelijkeheid. Het zijn de helpers om op aarde te komen en bezit te nemen van het lichaam (incarneren). De tweede reeks worden ook wel de “ziele zintuigen” genoemd. Deze zijn bedoeld om een verhouding als mens met de wereld te krijgen. Ze zijn dus meer omgevingsgericht. Het derde kwartet worden de “geestelijke” of “sociale” zintuigen genoemd. Deze zijn bedoeld omdat wat innerlijk verborgen is te kunnen openbaren. Er is een groot verband tussen de drie kwartetten. Men kan ze niet los van elkaar zien.

Door middel van de zintuigen komen we in contact met onszelf en met de buitenwereld. Het jongere kind is nog een en al zintuig, alle indrukken komen ongefilterd binnen. Het heeft nog niet geleerd de verschillende zintuiglijke indrukken naar ‘waarde’ te schatten en de niet waardevolle te negeren. Alles wordt opgenomen. We proberen die onbevangenheid te behouden en te behoeden door te waken over de kwaliteit van de zintuiglijke indrukken. Inrichting en kleurgebruik in de ruimte, voeding, keuze van materialen en de hoeveelheid speelgoed zijn daarop afgestemd.

In de vrijeschool-pedagogiek wordt bij het jonge kind bijzondere aandacht gegeven aan de *tastzin*, de *levenszin* de *bewegingszin* en de *evenwichtszin*. Door deze zintuigen ervaren kinderen een fundamentele relatie tussen hun lichaam en hun omgeving. De lichaamsgebonden zintuigindrukken leggen de basis voor psychische en geestelijke vermogens op latere leeftijd. Zo vormt bijvoorbeeld het vinden van evenwicht in lichamelijke zin het referentiekader om ook innerlijk evenwicht te kunnen beleven.

Met de **tastzin** ontdekt het kind zijn omgeving en zijn lichaam. Via aanraken, betasten en grijpen komt het kind tot ‘begrijpen’. Het ervaart een bepaalde weerstand waardoor het kind zichzelf en zijn omgeving ervaart, en de grens daartussen. Een goede ontwikkeling van de tastzin geeft op latere leeftijd vertrouwen in de wereld, een belangrijk fundament voor het verdere leven. Bij de lichamelijke verzorging, het gedragen worden en op schoot zitten wordt met dit zintuig rekening gehouden. Ook spelmaterialen worden bewust gekozen. Ze zijn van goede kwaliteit en voornamelijk natuurlijk van aard zoals hout, emaille, wol, katoen, linnen, zijde en fluweel. En er worden onder andere water, zand, eikels, kastanjes en schelpen aangeboden.

Met de **levenszin** ervaart een kind of het zich goed voelt of niet, of het honger of dorst heeft, of het moe of uitgerust is, of het zich ziek of behaaglijk voelt. Het vermogen om harmonie en disharmonie binnen het lichaam waar te nemen, vormt de basis om ook ‘gezonde’ of ‘zieke’ situaties in het sociale leven te kunnen onderscheiden. Belangrijk voor de ontwikkeling van de levenszin is een goede lichamelijke verzorging, gezonde voeding, een regelmatig (slaap)ritme in de dag en alles wat er toe bijdraagt dat het kind zich behaaglijk voelt.

De **bewegingszin** stelt ons in staat om van binnenuit onze eigen bewegingen waar te nemen door de spanningsverschillen in onze spieren. Het kind ervaart hoe het zich in de ruimte beweegt, dat het loopt, kruipt, springt etc. Voor de ontwikkeling van de bewegingszin zijn zowel de grove als de fijne motoriek van belang, afgewisseld met momenten van rust. Ook ritmische bewegingen bij liedjes of kringspelen werken bevorderend.

Door een goed ontwikkelde bewegingszin kan een kind meebewegen met de ander en gevoel ontwikkelen voor non-verbale communicatie. Ontwikkelt de bewegingszin zich goed dan kan een gevoel van vrijheid ontstaan en - op latere leeftijd - het vermogen om innerlijk 'bewogen' te raken en innerlijk mee te voelen met anderen.

Als het kind de zwaartekracht leert overwinnen wordt de **evenwichtszin** ontwikkeld. Het leert zich op te richten en te lopen. Vervolgens ontwikkelt het zijn vermogen tot ruimtelijke oriëntatie. De drie fundamentele ruimterichtingen boven, onder, links, rechts, achter en voor worden geoefend en veroverd.

Bijvoorbeeld door te klimmen, springen, balanceren op een balk, hinkelen, torens van blokken te bouwen en bouwwerken te maken van kisten en planken. Een goed evenwicht in lichamelijke zin geeft een rustpunt van waaruit je alles kunt overzien en legt de basis voor innerlijk evenwicht, innerlijke rust en voor gevoel van evenwicht in overdrachtelijke zin.

Het oudere kind van 7 t/m 12 jaar

In de periode tussen het wisselen van de tanden en de puberteit staat de wilsopvoeding niet meer zo op de voorgrond als in de kleuterleeftijd. De vorming van het gevoel en gemoed komt daarvoor in de plaats. Daar is het kind op die leeftijd aan toe. Het ontwikkelt een fijn gevoel voor recht en onrecht, voor mooi en lelijk, en beweegt zich psychisch in het spanningsveld tussen goedkeuring en afkeuring, liefde en haat. Samen met het gevoelsleven ontwikkelt zich ook het oordeelsvermogen. Het oordeel is het resultaat van een afweging van meerdere mogelijkheden, doelen, middelen en ervaringen.

Vanaf zeven jaar krijg je een ander beeld te zien, er is een muur gekomen tussen binnen- en buitenwereld, een drempel die overschreden moet worden om van de buitenwereld in de binnenwereld van het kind binnen te komen. De eigen binnenwereld is een afgesloten, afgerond geheel geworden, waarin het kind zich 'thuis' gaat voelen.

Op deze leeftijd is het heel belangrijk dat niet alleen de cognitieve behoeften van kinderen worden gevoed, maar ook dat zij een emotionele gevoelsmatige verbinding met hun omgeving kunnen aangaan en in hun wil tot handelen en creëren worden aangesproken. Wij zien het gevoelsleven van kinderen en hun kunstzinnige vorming als basis voor hun verstandelijke ontwikkeling.

Tussen het 9e en 10e levensjaar ontstaat er een belangrijk keerpunt in de ontwikkeling van het kind. De nabootsingsdrang is langzaam maar zeker verdwenen, het kind is niet meer zo een met zijn omgeving als het hele jonge kind. Rond het 10e jaar, een van de drempels in het leven, ontwaakt een kind. Uiteraard gebeurt dit alles niet van het ene moment op het andere, maar is er een ontwikkeling gaande. Hij (lees ook zij) gaat de wereld om zich heen bewuster en anders dan vroeger ervaren.

Ook zijn binnenwereld verandert, hij gaat zijn ik veel dieper beleven als ooit te voren.

Rond het 3e jaar ging het kind 'ik' zeggen, nú komt het dat het zijn eigen 'zelf' voelt.

Waarnemend treedt het kind de buitenwereld binnen en duidelijker als vroeger onderkent het in een handeling de achterliggende gevoelens, gedachten.

Veel van wat hem tot nu toe ontging, valt hem nu pas op. Dit ontwaken kan een stille verwondering met zich meebrengen, maar ook tot kritiek leiden. Wat logisch of onlogisch lijkt, neemt hij steeds bewuster waar. Het vermogen om in wat hij waarneemt een verband te ontdekken, moet hij nog ontwikkelen. In elk geval is hij nog niet door ervaring gerijpt. Heeft b.v. zijn vader de schoenen aangehouden terwijl de kinderen de schoenen uit moeten doen, dan komt dat over als 'niet eerlijk'. De volwassenen staan nu niet meer onaantastbaar 'boven' het kind. Eigenlijk vraagt het zich af : hoe weten ze alles en weten ze echt alles?

De kinderen kijken op deze leeftijd veel kritischer naar door wie ze zich iets laten vertellen en wie werkelijk te vertrouwen is. Onrecht beleven ze sterker dan voorheen, hun geweten ontwaakt.

Ze accepteren niet alles meer als vanzelfsprekend. Rond het negende jaar wordt de wereld met een kritische blik van top tot teen bekeken. Strijd en durf spreken het kind hierbij erg aan.

Rond het tiende jaar raakt het kind steeds meer geïnteresseerd, in de samenhang tussen wat in hemzelf leeft en wat hij in de buitenwereld vindt. Geleidelijk krijgt hij zo meer vat op de wereld.

Rond het elfde, twaalfde jaar willen kinderen duidelijkheid en rechtvaardigheid.

Kinderen op die leeftijd vertonen, in het klein natuurlijk, een aantal overeenkomsten met de robuuste en werklustige Romeinen.

Er werd voorheen gezegd, dat de kleuter nog geheel openstond voor de omringende wereld. Hij was een open zintuig, die zich alles uit de omgeving opslokte en al nabootsend zich eigen maakte. In de kleuterwereld werd vooral het gebied van de wil aangesproken. Al spelend en door nabootsing leerde hij de wereld kennen. In de leeftijd van 6 tot en met 12 jaar ligt de nadruk op de ontwikkeling via het gevoel. Vanuit een beeldend beleven van beelden, klanken, kleuren, vormen etc. leert het kind en voelt het zich in zijn element. Wij ervaren het als zinvol om in de opvoeding niet alleen in te gaan op de grote individuele verscheidenheid maar ook te blijven differentiëren op grond van leeftijd en ontwikkelingsfase. Belangrijk in onze visie bij de naschoolse opvang is dat de tijd na school, wordt gezien als vrije tijd. Dit betekent dat er ruimte is voor dat waar het kind behoefte aan heeft. Bijvoorbeeld: knutselen, fantasiespel, lekker hangen, huiswerk maken, groeps- en gezelschapsspelen, etc. Dit sluit niet uit dat de kinderen ook behoefte kunnen hebben aan een georganiseerde activiteit.

Literatuurvermelding o.a.: 'Kind van negen' Herman Koepke

3.3 Visie op het werken met verticale en samengestelde groepen

Een voorbeeld van kinderspel in een verticale en samengestelde groep:

In een grote zandbak zijn kinderen van verschillende leeftijden bezig. Nu staan ze op het punt water te gieten in een pas gegraven kuil. Terwijl de vijf- tot zes jarigen vakkundig leiding geven aan het geheel en kleine onrechtmatigheden proberen te verhelpen, kijken de kleintjes geïnteresseerd toe. Een paar komen al met zandvormpjes aanzetten om water te scheppen voor hun taartjes. Op een onbewaakt ogenblik kruipt er zelfs een peutertje van één jaar bij en begint in het water te slaan, tot de groten hem wegsjouwden van hun beschadigde kunstwerk.

Hier krijg je in een notendop alle eigenaardigheden van de kinderlijke ontwikkeling van deze leeftijden voor je uitgestald:

De *kleinsten* zijn voordurend in actie; met hun mond, hun handjes, hun voetjes en al hun zintuigen houden ze zich met hun omgeving bezig. Zij geven zich totaal over aan de indrukken die op hun afkomen. Hun hele doen en laten wordt gevormd door zoeken, tasten, en meedoen met de groten. De *drie- tot vierjarigen* bakken al taartjes, 'dekken de tafel', 'eten' en geven hun spel vorm naar wat zij thuis beleefd hebben. De *vijf- tot zesjarigen* daarentegen willen iets echts, 'net als in het echt'. Hun spel is een en al doelgerichtheid en volharding.

Het is altijd de omgeving, die het kind wekt tot de bij hem passende activiteit. Bovendien neemt hij het 'zielenklimaat' op waaraan hij is blootgesteld. De aan alle kanten getechnologiseerde huishouding geven het kind voor zijn ziel geen voorbeelden die het nabootsen waard zijn. Het gevolg is een verarming van zijn creatieve mogelijkheden.

Daarom wordt in onze antroposofische kinderopvang zo gewerkt, dat er veel waarachtige *bezigheden* waargenomen en uitgevoerd kunnen worden. Hoe meer de dag lijkt op die van een kinderrijk gezin, waar het leven *zelf* de meest uiteenlopende stimulansen biedt - wassen, koken, bakken, schoonmaken, tafeldekken, afruimen - hoe beter.

Wij gaan uit van een huiselijke situatie met liefs broertjes en zusjes uit hetzelfde gezin bij elkaar. Alles wat een kind beleeft, laat door zijn vermogen tot nabootsing een diepe indruk achter op het samenspel van lichaam en ziel en vormt in zijn totaliteit de ervaringsachtergrond van de ziel. Zo leert het kleine kind van de ouderen en leren de groteren om de kleintjes te helpen, ze voelen zich verantwoordelijk. ontwikkelen hieraan meer eigenwaarde. Wat een rijkdom aan ontwikkelingsmogelijkheden worden er zo geboden. We leren te wachten op elkaar, samen te delen. Klein en groot doen tal van activiteiten samen en ieder op z'n eigen niveau; samen de tafel dekken, afruimen, afwassen en wegzetten.

Samen gaan wandelen of samen een heerlijke appeltaart bakken. De groten wegen het af en maken het beslag, de kleintjes die het al kunnen mogen appeltjes snijden met een 'echt' mes etc. Zo ontstaat er onderlinge betrokkenheid, verantwoordelijkheid en veiligheid, leer je vergeven en elkaar te steunen.

Omdat kinderen in de eerste jaren de oudere kinderen en volwassenen in alles nabootsen ligt hier een grote verantwoordelijkheid voor de leidsters. De kinderopvang wordt een 'thuis' wanneer het er veilig is, wanneer iedereen er zichzelf kan en mag zijn, en wanneer het er ook gezellig is. Dat betekent dat de ruimte niet alleen op de allerkleinsten, maar ook op de grotere kinderen afgestemd moet worden. Er zijn bepaalde materialen en gebruiksvoorwerpen die nog niet voor de kleinere kinderen geschikt zijn en waar alleen de oudere kinderen gebruik van maken. Een kind is afhankelijk van de volwassenen die het dichtsbij hem staan en groeit heel langzaam op naar zelfstandigheid. Die afhankelijkheid brengt het kind in een zeer kwetsbare positie en dit brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Als opvoeder geef je richting aan het leven van de kinderen. Jij schept de voorwaarden waarbinnen iedereen zich kan ontplooiën op een manier die bij zijn leeftijd en belevingswereld past. Op deze manier kan de verticale of samengestelde kinderopvang, die vergelijkbaar is met een gezinssituatie, een veilige oefenplek zijn voor een kind waarin het kan, maar ook moet leren omgaan met zoiets moeilijks als jaloezie, of waar het leert delen en wachten. Deze kant wordt lang niet altijd op waarde geschat. Het maakt veel uit hoe je je als opvoeder opstelt - of je jaloezie zielig vindt en al het mogelijke doet om die gevoelens te voorkomen, of dat je ervan uitgaat dat die gevoelens bij het leven horen en je samen met het kind de uitdaging aangaat ermee om te leren gaan.

Als er gewerkt wordt aan sociale vermogens dan kan en hoeft er niet voortdurend harmonie te zijn. Ruzie komt in elke gezinssituatie voor. Het kan voorkomen dat er één of meer kinderen moeilijk in de omgang zijn of elkaar niet liggen. Dat betekent niet dat er alleen maar machteloos toegezien kan worden. Fantasie en humor kunnen ervoor zorgen dat het aantal ruzies binnen de perken blijft en opgelost wordt, zeker bij de allerkleinsten. Zo kun je een kind afleiden als het kibbelt over een stuk speelgoed en het daarmee spelenderwijs op andere gedachten brengen. Door even in te stappen in het spel en er een nieuwe dimensie aan toe te voegen, wordt het onderwerp van de ruzie als vanzelf vergeten. Verder kan het kinderen in hun onderlinge confrontaties enorm helpen als er duidelijk is wat er wel en niet mag. Bijten, slaan, met blokken gooien en speelgoed hardhandig afpakken mag bijvoorbeeld niet, maar je eigen spulletjes verdedigen of veilig stellen mag wél.

Soms moet je een van de kinderen beschermen, een andere keer moet je door in te grijpen een voorbeeld stellen. Door er even over te praten of door samen te kijken of er een gezamenlijke oplossing te vinden is, kunnen kinderen ervaren dat je ruzies ook op een andere manier dan met gekibbel of slaan kunt oplossen. Bij elke ruzie spelen boosheid, maar ook verdriet en pijn een rol. Pas als zowel de boosheid als het verdriet een plek mogen hebben, door ze bijvoorbeeld voor de kinderen te benoemen, kan de vrede weer terugkeren.

Broertjes en zusjes kunnen onderling ook veel steun aan elkaar hebben. Een kind dat bang is in het donker kan alleen al door de aanwezigheid van een slapend broertje of zusje zich zo veilig voelen dat het vanzelf weer gaat slapen. Of de grote stap naar de (verticale of samengestelde) kinderopvanggroep kan vol vertrouwen tegemoet gezien worden, omdat het oudere broertje of zusje daar ook al is. Omgekeerd kan het voor een ouder kind dat op school een beetje op zijn tenen loopt heel veilig zijn om na school, bij een jonger broertje of zusje weer klein te mogen zijn en met de poppen te spelen.

Binnen de verticale en samengestelde groepen van Rudolf Steiner Educare Kinderopvang, proberen we op een natuurlijke en liefdevolle wijze voorwaarden te creëren tot de ontwikkeling van vaardigheden die passen bij de leeftijd en belevingswereld van ieder kind.

Literatuurvermelding o.a. : 'De eerste zeven jaar' Dr. Edmond Schoorel / 'Ouders en hun kinderen' Dr. Michaela Glöckler

3.4 De vier competenties uit de wet kinderopvang van Rixsen Walraven

In dit hoofdstuk proberen we dieper in te gaan op de vier competenties uit de Wet Kinderopvang van Rixsen Walraven. In het voorwoord hebben we al aangegeven dat de manier waarop kinderen zich emotioneel veilig kunnen voelen, hoe hun persoonlijke en sociale competenties worden ontwikkeld en hoe omgegaan wordt met normen en waarden door het hele beleidsplan verweven is. Hier ligt de nadruk meer op hoe wij handelen ten aanzien van deze competenties.

Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid

Zonder een liefdevolle uitgangsbasis waar de kinderen met warmte en aandacht opgevangen worden, kan een kind eigenlijk niet gedijen. Met de liefde en de bemoediging die het kind ontvangt, zal het zich kunnen hechten aan de mensen om zich heen. Kinderen willen de wereld om zich heen graag verkennen en ontdekken, daarin hebben zij een grote behoefte aan veiligheid en geborgenheid en ook uitdaging. Deze draagt bij aan het welbevinden van de kinderen en zorgt er ook voor dat andere pedagogische doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Emotionele veiligheid is de basis waar vanuit het kind zich kan ontwikkelen.

Soms lijkt het wel of opvoeden – in de vorm van grenzen stellen – in strijd is met liefde en warmte. Als je grenzen stelt moet je kracht en gedecideerdheid uitstralen, terwijl liefde en warmte toch meestal geassocieerd worden met zachtheid. Bij liefde hoort ook het aanbieden van veiligheid en duidelijkheid, zo nodig met kracht en gedecideerdheid ook al is dit niet altijd even leuk of gezellig. Als beide kanten van jongs af aan verzorgd worden door het kind enerzijds warmte, duidelijkheid en veiligheid te geven en door het de ruimte te bieden om zelf de wereld te ontdekken, loop je niet zo snel het gevaar om in uitersten te vervallen.

Hierbij zijn bij ons van belang:

- ❖ Een lichte en gezellige ruimte met veel aandacht voor natuurlijke materialen en spelmaterialen voor het oudere kind.
- ❖ Een prettige, huiselijke en ook uitdagende omgeving, waarin de kinderen hun eigen nieuwsgierigheid kunnen volgen.
- ❖ Een liefdevolle en respectvolle houding van de groepsleiding.
- ❖ Wij werken zoveel mogelijk met vaste leidsters op een groep en vaste invalkrachten.
- ❖ Het aanbrengen van duidelijkheid, veiligheid en structuur in de dag.
- ❖ Rust, ritme, en herhaling dragen bij aan de ontwikkeling van een gevoel van veiligheid en zelfvertrouwen.

Voor een kind is het prettig als het dag verloop geen keurslijf is, maar ademt. Beweging en rust, alleen en samen, binnen en buiten, eten en niet eten zouden zich ritmisch moeten afwisselen. Dit zien we terug in de natuur bij eb en vloed en dag en nacht, in de seizoenen, in alles wat groeit en bloeit. Er is dus continue een balans in actief bezig zijn en tot rust komen en deze rust mogen ervaren.

- ❖ Er is een duidelijk dagritme van in- en uitademing.
- ❖ Kinderen van de kleuterklassen en klas 1, 2 en 3 worden opgehaald en/of begeleid naar de opvang. Ze worden op persoonlijke wijze begroet en geven de pedagogisch medewerker(s) een hand. De pedagogisch medewerkers laten de kinderen heel duidelijk merken dat ze blij zijn dat ze er weer zijn. Door middel van lijsten wordt bijgehouden wie er al gearriveerd is en wie nog niet.
- ❖ De leidsters kennen iedereen bij naam en zijn op de hoogte van bijzonderheden zoals allergieën en dergelijke.

- ❖ Er heerst een aangename sfeer in de groep waarbij kinderen hun emoties durven laten zien. Er is aandacht voor elkaar en voor ieder kind afzonderlijk. Er wordt tijdens het eten gepraat over de belevenissen van de dag of wat kinderen bezig hield.
- ❖ Er wordt veel gezongen gedurende de dag en er is veel verbaal en non-verbaal contact dat helemaal aansluit bij de belevingswereld van iedere leeftijdsgroep.
- ❖ De pedagogisch medewerkers reageren op een warme en hartelijke manier en laten het kind duidelijk voelen dat het begrepen wordt.
- ❖ Er is respectvolle en liefdevolle houding naar de kinderen toe. Iedereen wordt geaccepteerd zoals hij is, en de kinderen merken dat aan de houding van de leiding.
- ❖ De groepsleiding gaat op een ontspannen en ongedwongen manier met de kinderen om.
- ❖ Er is vanzelfsprekend en gepast lichamenlijk contact naar de kinderen toe (troosten, op schoot nemen, aanhalen, arm om de schouder). Ze hebben hierbij een respectvolle en liefdevolle houding, waarbij ze zich laten leiden door de reactie van het kind.
- ❖ Kinderen krijgen de gelegenheid te spelen en zich te ontplooiën op een manier die bij hun past. Jonge kinderen spelen in de directe nabijheid van de leiding en oudere kinderen kunnen in overleg een grotere vrijheid opbouwen.
- ❖ Oudere kinderen vanaf 8 jaar hebben een eigen positie in de groep met meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.
- ❖ Aan het einde van de middag neemt de leidster van ieder kind afzonderlijk afscheid met een persoonlijke opmerking of groet. Ouders worden ervan op de hoogte gesteld hoe het gegaan is die dag en oudere kinderen van een jaar of 8 of ouder worden in dit gesprek betrokken.

Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke en sociale competenties

Een kind moet veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit kunnen opbouwen en gelegenheid krijgen om zich te kunnen ontwikkelen op motorisch, cognitief, emotioneel en sociaal gebied.

Als kinderen ouder worden is het heel belangrijk dat zij naast hun cognitieve behoeften een emotionele gevoelsmatige verbinding met hun omgeving kunnen aangaan en in hun wil tot handelen en creëren worden aangesproken. Wij zien het gevoelsleven van kinderen en hun kunstzinnige vorming als basis voor hun verstandelijke ontwikkeling. De volgende elementen zijn daarbij essentieel:

- ❖ De leid(st)er wil een goede band met elk kind opbouwen, zodat het zich veilig en vertrouwd voelt en zich optimaal kan ontwikkelen. Zorg voor andere kinderen, zelfredzaamheid en zelfstandigheid worden hierbij gestimuleerd.
- ❖ Er is ruimte voor dat waar het kind behoefte aan heeft. Bijvoorbeeld: knutselen, fantasiespel, lekker hangen, huiswerk maken, groeps,- en gezelschapsspelen, etc. Dit sluit niet uit dat de kinderen ook behoefte kunnen hebben aan een georganiseerde activiteit.
- ❖ De leidster probeert de kinderen altijd te helpen om vaardigheden, kennis en inzichten te ontwikkelen en er is ruimte voor meer uitdagend spel.
- ❖ Leidsters doen mee zonder kinderen initiatieven te ontnemen. Kinderen worden betrokken in de dagelijkse gang van zaken.
- ❖ De leidsters dragen er zorg voor dat er mogelijkheden zijn voor expressie van kunst en cultuur (muziek en toneel).
- ❖ We nemen kinderen mee naar buiten en leren ze liefde voor de natuur.
- ❖ Wij gaan ervan uit dat kinderen niet de hele tijd geëntertaind hoeven te worden, maar dat er ook gelegenheid moet zijn voor gezonde verveling. We bieden ze niet de hele tijd oplossingen aan, maar vragen kinderen om zelf iets te bedenken. Hierdoor geven we kinderen de kans om zelf met creatieve ideeën te komen en zelf oplossingen te bedenken.

Voor een gezonde ontwikkeling is het van belang dat een kind de kans krijgt voldoende 'echte' ervaringen op te doen. Allereerst zijn alle zintuiglijke ervaringen die het kind via de ogen, de oren, de neus, de mond en de huid opdoet. Echt is de geur van het bos, het gevoel van het koude zand of de ruwe stenen, het afbijten van een appel, het luisteren naar de wind of naar een vogel, of naar iemand die een liedje zingt. Echte ervaringen zijn die van in bomen mogen klimmen en klauteren, van het in evenwicht blijven op een step of skates, hutten bouwen van stenen en planken, van met heel veel honger aan tafel gaan zitten als je lekker door het bos gesjouwd hebt, van nat en koud worden als het regent of vriest en dan weer opwarmen door lekker warme droge kleren aan te trekken.

Als we er op uit zijn het kind alleen maar prettige ervaringen te bezorgen, zal dat het ontwikkelen van persoonlijke en sociale vermogens in de weg staan. Als het lukt om het kind voldoende echte ervaringen op te laten doen is daarmee een stevige basis gelegd voor het ontwikkelen van deze competenties. Fantasie is een rijke kracht, die bij ieder kind tot bloei kan komen dat de ruimte krijgt om echt kind te mogen zijn en naar hartenlust te mogen spelen. Fantasie is een kracht die op veel momenten een hulp kan zijn in je latere leven. Het maakt dat je creatief kunt zijn in moeilijke situaties en dat je in zware tijden van weinig geld, spullen of mogelijkheden je kunt redden.

Het vrije spel is daarbij voor ieder kind onontbeerlijk. Spelen is doen en leren, spelen is leven en scheppen, bewegen en sociaal contact maken. Tijdens het vrije spel wordt er heel veel geleerd, motorische vaardigheden ontwikkeld en ruimtelijk inzicht verkregen. Voor de kinderen biedt het vrije spel voortdurend mogelijkheden voor het verwerken van emoties en het oefenen van persoonlijke competenties en sociale vaardigheden. Spelen met blokken bijvoorbeeld. Als een huis of een kasteel gebouwd wordt, betekent dit dat er gepast en gemeten moet worden. Blokken van allerlei grootte en maat, gelijksoortig of ongelijksoortig worden met zorg uitgekozen en voor het hoofddoel, een huis bouwen gebruikt. Daarbij wordt ook geteld: "Ik moet nog twee van die." Spelen met blokken is voorbereidend rekenen! Spelen in de huisjes is een ander voorbeeld: "Toen was ik de dokter en jij was de mama en jij bent het kind." Kleuters verplaatsen zich in de rol van de ander. Daarbij wordt ook uitgespeeld wat door kinderen als prettig en onprettig wordt ervaren. Een prikje van de dokter bijvoorbeeld is niet leuk. Door het vrije spel krijgen de kleuters grip op verschillende sociale rollen. Ook leren ze omgaan met hun eigen emoties die ze in het sociale verkeer opdoen. De sociaal emotionele ontwikkeling wordt gevoed en het kind leert weerbaar te worden.

Naast het vrije spel zijn er ook activiteiten die aangestuurd worden. Knippen, plakken en kleuren zijn een goede oefening voor de fijne motoriek, die weer de basis vormt voor de schrijfmotoriek. Bovendien wordt het concentratievermogen ontwikkeld. Voorlezen rijmen en zingen dragen bij aan een woordenschatuitbreiding, literaire beleving, ritme gevoel voor de taal en klank beleving.

- ❖ We kiezen ervoor om gevarieerd, maar niet teveel speelgoed tegelijk aan te bieden. Gebleken is dat een kind heel lang met weinig speelgoed kan spelen. Het kan zich er dan werkelijk mee verbinden en zijn eigen creativiteit en fantasie leren gebruiken.
- ❖ Er is een Kapla kist. De naam Kapla is afkomstig van KAbouter PLAnkjes. Anders dan bij veel andere blokken zijn alle blokjes of plankjes precies hetzelfde van afmeting.
- ❖ Elk blokje heeft een verhouding van 1:3:15. De precisie maakt het mogelijk om ook grotere gebouwen te maken. Hier kunnen zowel de jongere als de oudere kinderen zich helemaal in uitleven.
- ❖ Tekenen is ook van belang voor de ontwikkeling van het kind. Er wordt onder andere getekend met bijenwaskrijtjes of filia krijtjes. Vanuit lijnen, cirkels, spiralen, kruizen en stippen, ontwikkelt de kindertekening zich naar het maken van beelden. Het kind kan zijn binnenwereld uitdrukken door beelden te tekenen, die vaak overeenkomen met de beelden die we tegenkomen in sprookjes en ook dromen.
- ❖ Om de kinderen de gelegenheid te geven zich uit te drukken worden er meerdere soorten materialen aangeboden om mee te werken, zoals bijenwas, klei (voor oudere kinderen), verf, verschillende papiersoorten, gevonden materialen, enzovoort. Er kan geknipt, geplakt, gevouwen en gebouwd worden.

- ❖ De pedagogisch medewerker biedt een rijke orale taalomgeving in de vorm van praten en verhalen vertellen

We proberen de kinderen zoveel mogelijk mee te geven waar alles vandaan komt, hoe iets tot stand komt, hoe iets gemaakt wordt.

- ❖ We schillen het fruit aan tafel, vegen samen het plein etc. In de versjes en liedjes voor en na het eten, wordt onder andere gezongen wat er nodig is om koren te laten groeien (zon, regen, aarde), voordat het uiteindelijk als brood op ons bord komt.
- ❖ Er worden aan de kinderen activiteiten aangeboden die hen laten ervaren hoe de dingen tot stand komen. Een voorbeeld hiervan is het brood bakken. We doen meel, gist en water in een kom en kneden het deeg met de kinderen. De kinderen mogen zelf helpen de broodjes te vormen. Ze zien hoe het deeg rijst en hoe de broodjes in de oven gaan.
- ❖ Botsingen tussen kinderen in een groep zijn onvermijdelijk. Het zijn bovendien heel leerzame situaties, omdat kinderen hun eigen behoefte en die van de ander leren kennen. Ze leren hoe ze invloed kunnen uitoefenen en wat het effect van hun gedrag is op de ander.
- ❖ Soms moet je een van de kinderen beschermen, een andere keer moet je door in te grijpen een voorbeeld stellen. Door er even over te praten of door samen te kijken of er een gezamenlijke oplossing te vinden is, kunnen kinderen ervaren dat je ruzies ook op een andere manier dan met gekibbel of slaan kunt oplossen. Bij elke ruzie spelen boosheid, maar ook verdriet en pijn een rol.
- ❖ Pas als zowel de boosheid als het verdriet een plek mogen hebben, door ze bijvoorbeeld voor de kinderen te benoemen, kan de vrede weer terugkeren.
- ❖ Het is een kunst voor pedagogisch medewerkers om voldoende ruimte te bieden om kinderen er met elkaar uit te laten komen en begeleiding te bieden waar nodig. Dit gebeurt zodanig door kinderen in hun waarde te laten. De pedagogisch medewerker zal geen scheidsrechter spelen en haar oordeel terug houden.
- ❖ Ze zal troost bieden, beide kinderen erkennen in hun behoefte en hun gevoel en helpen de situatie om te buigen door erover te praten en kinderen zelf te laten komen met een oplossing. Fantasie en humor kunnen er voor zorgen dat ruzie binnen de perken blijft en opgelost wordt.
- ❖ Verder kan het kinderen in hun onderlinge confrontaties enorm helpen als er duidelijk is wat er wel en niet kan. Lichamelijk geweld, pestgedrag en speelgoed hardhandig afpakken kan bijvoorbeeld niet, maar je eigen spullen verdedigen of veilig stellen mag wél. Dit punt hoort ook bij de overdracht van normen en waarden.

Buiten spelen is ook van grote invloed op de persoonlijke en sociale ontwikkeling van een kind. Een gevarieerd buitenspeelsterrein nodigt uit tot ontmoeting. Kinderen kunnen na school buiten, zich heerlijk uitleven op de mooie speelplaats en ook op de speelplaats van basisschool De Strijene. Kinderen kunnen hier heel goed elkaars en eigen kunnen ontdekken.

- ❖ Bijvoorbeeld: samenwerken in de tuin, samen spelen in de zandbak, en voor de wat oudere kinderen: balspelen, (spring)touwen, tikkertje, hutten bouwen, klauteren en verstoppen etc.
- ❖ De cognitieve ontwikkeling wordt eveneens door buiten spelen gestimuleerd, door bijvoorbeeld kinderen te betrekken bij de omgeving en de natuur te leren kennen. Op deze manier krijgen kinderen kennis van en respect voor de eigenschappen van planten, dieren en natuurlijke materialen die alleen buiten te vinden zijn.
- ❖ Kinderen worden zich bewust van de veranderingen in de natuur rond de seizoenswisseling.
- ❖ Pedagogisch medewerkers helpen de kinderen bij het leren kijken en luisteren door ze attent te maken op dingen die je kunt zien en horen. ('Kijk eens vingerhoedskruid, wat een mooie bloem hè?' 'Hoor de merel, kijk met de oranje snavel').
- ❖ De leiding is altijd op de achtergrond aanwezig en helpt en ondersteunt kinderen daar waar nodig, zodat een kind na een conflict of een probleem met b.v. andere kinderen de situatie weer zelf aan kan. Ze helpt de kinderen zelf oplossingen te bedenken.

De ontwikkeling van persoonlijke en sociale competenties speciaal voor het oudere kind vanaf 8 jaar

Tussen het 9e en 10e levensjaar ontstaat er een belangrijk keerpunt in de ontwikkeling van het kind. De nabootsingdrang is langzaam maar zeker verdwenen, het kind is niet meer zo een met zijn omgeving als het hele jonge kind. (Zie ook blz. 8)

De volwassenen staan nu niet meer onaantastbaar 'boven' het kind. Eigenlijk vraagt het zich af : hoe weten ze alles en weten ze echt alles? De kinderen kijken op deze leeftijd veel kritischer naar door wie ze zich iets laten vertellen en wie werkelijk te vertrouwen is. Onrecht beleven ze sterker dan voorheen, hun geweten ontwaakt. Ze accepteren niet alles meer als vanzelfsprekend.

Rond het negende jaar wordt de wereld met een kritische blik van top tot teen bekeken. Strijd en durf spreken het kind hierbij erg aan.

Rond het tiende jaar raakt het kind steeds meer geïnteresseerd in de samenhang tussen wat in hemzelf leeft en wat hij in de buitenwereld vindt. Geleidelijk krijgt hij zo meer vat op de wereld.

Rond het elfde, twaalfde jaar willen kinderen duidelijkheid en rechtvaardigheid. Kinderen op die leeftijd vertonen, in het klein natuurlijk, een aantal overeenkomsten met de robuuste en werklustige Romeinen.

- ❖ Het is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen om spannende dingen te kunnen doen, risico's te nemen. Binnen de BSO mogen kinderen aanvaardbare risico's nemen onder leiding van de pedagogisch medewerkers.
- ❖ De leidster(s) weten wat de kinderen aan kunnen, leuk vinden en sluiten daar in hun contact bij aan. Er is aandacht voor ieder individueel ontwikkelingsniveau.
- ❖ We maken nu samen afspraken over zelfstandig komen en gaan, met gezamenlijke activiteiten zoals fruit eten bijvoorbeeld, doet iedereen weer mee.
- ❖ De kinderen blijven hierbij wel op het terrein van de school, of er moeten duidelijke afspraken met ouders gemaakt zijn hierover.
- ❖ De leiding is altijd op de achtergrond aanwezig en helpt en ondersteunt kinderen daar waar nodig.

Wat is spannend? Iets doen wat je nog nooit eerder hebt gedaan; op het randje van je eigen grenzen balanceren; iets waarbij je angst moet overwinnen. Wat is een risico? Iets uitproberen met een min of meer onzekere uitkomst; iets waarbij je voordelen moet afwegen tegen de nadelige gevolgen. Waarom risico's nemen? Dit is onderdeel van het leven. Je leert positief verband tussen risico's en welzijn. De wil om risico te nemen en dingen uit te proberen zijn karakteristieken voor effectief leren

Wat kun je er van leren?

- ❖ zelfvertrouwen;
- ❖ wilskracht;
- ❖ motorische vaardigheden;
- ❖ inschatten gevaar;
- ❖ nieuwe dingen durven en willen aangaan;
- ❖ lef en vormkracht ontwikkelen;

Overdracht van normen en waarden

Door volwassenen respectvol met de omringende wereld om te zien gaan leert het kind zijn eerbiedkrachten te ontwikkelen. Het 'in de eigen waarde laten' van mensen, dieren, planten en dingen kan hierdoor dagelijks geoefend worden. Er doen zich steeds weer gelegenheden voor waarnaar met verwondering, eerbied en aandacht gekeken kan worden.

De volwassene, die op deze wijze in het leven staat, kan zich dankbaar voelen voor dat wat het leven te bieden heeft. Dit gevoel wordt door het kind ervaren. Er ontstaat een innerlijk gevoel voor dankbaarheid. (zie ook blz. 5)

Normen zijn er om ons te begrenzen. Ze geven de kaders waarbinnen we met elkaar kunnen leven en werken. Waarden zijn kwaliteiten die we nastreven. Het zijn de idealen die ons vanuit de toekomst uitnodigen ons mens zijn te verwezenlijken. Het grootste ideaal in de antroposofie is de condities te scheppen waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen tot een vrij mens die zijn eigen weg kan vinden in het leven en die de dingen kan doen die hij zich voor zijn geboorte had voorgenomen. Net als bij de andere competenties geldt ook hier dat we normen en waarden overbrengen door het voorleven ervan. Welke helpers hanteren wij hierbij:

Echtheid en oprechtheid

- ❖ Onze aandacht en interesse zijn oprecht, ons handelen is echt.
- ❖ Als we verzorgen, knuffelen, wiegen, lachen, zingen of spelen, zijn we daar van binnen bij betrokken en doen we dat niet op de automatische piloot.
- ❖ Geen sarcasme, zinspelingen of negatieve grapjes over de hoofden van de kinderen heen.

Eerbied

Eerbied voor de aarde en alles wat daar leeft, heeft te maken met het besef dat we deel uitmaken van een groter geheel. We zijn verbonden met de natuur en met de onzichtbare, geestelijke wereld die daarin werkt. Die verbondenheid bevestigen we door kinderen eerbied voor te leven.

- ❖ Eerbied voor de natuur kan doorklinken in de manier waarop we stilstaan bij de seizoenen: De eerste sneeuwklonkjes, een lieveheerbeestje, een spinnetje in de herfst dat z'n web heeft gebouwd, of een glinster steentje dat een kind heeft gevonden, zelf zaadjes planten en kijken hoe ze opkomen

Respect

Voortvloeiend uit het vorige punt is respect voor ieders eigenheid iets vanzelfsprekends. Dat geldt niet alleen voor de kinderen, maar ook voor onze collega's. Ieder heeft andere kwaliteiten en zwakheden bij zich. Die hebben we niet zomaar, dat is werkmateriaal voor ons leven. We weten niet hoe en waar we ze hebben opgedaan, wel kunnen we elkaars en onze eigen ontwikkeling respecteren. Respect is ook iets wat we uiten voor de dingen die ons omgeven en het voedsel dat op onze bordjes komt. Daar zijn mensen voor aan het werk geweest, en daar heeft de natuur zijn werk gedaan.

- ❖ We behandelen het speelgoed met respect. Kapot speelgoed gooien we niet zomaar weg, maar repareren wij zoveel mogelijk.
- ❖ Voordat we beginnen met eten zingen we een lied waarin we de zon en de aarde danken voor hun werk.

Door onze omgeving met aandacht te verzorgen en te onderhouden, tonen we ook respect voor onze spullen.

Plezier in leren en werken

Door met plezier ons werk te doen en met frisse moed uitdagingen aan te gaan en nieuwe dingen te leren geven we het begrip ontwikkeling handen en voeten. We zijn nooit klaar, een mens is nooit af. Daarom is het vermogen om je leven lang te leren zo belangrijk. Dat gaat nu eenmaal gemakkelijker als het als iets plezierigs wordt ervaren en niet als zware last. Dat betekent niet dat dingen niet moeilijk of zwaar mogen zijn, maar zwaarte en negativiteit zijn geen vruchtbare bodem.

Literatuurvermelding o.a. : 'Peuters en kleuters onder druk' De ziekmakende effecten van de toetscultuur' door Prof. Dr. Sieneke Goorhuis –Brouwer
'Spelenderwijs' Ontwikkeling en opvoeding van het jonge kind' door Prof. Dr. Sieneke Goorhuis –Brouwer

3.5 De vier competenties van Riksen Walraven speciaal voor verticale groepen

Omdat er in de middag samengevoegd wordt met de kinderen van de dagopvang en de kinderen van de buitenschoolse opvang, willen we beschrijven hoe we hier omgaan met de emotionele en persoonlijke en sociale veiligheid en het verzorgen van normen en waarden. Zie ook het voorafgaande hoofdstuk over samengestelde groepen.

Wij gaan op de eerste plaats uit van een huiselijke situatie. Alles wat een kind beleeft, laat door zijn vermogen tot nabootsing een diepe indruk achter op het samenspel van lichaam en ziel en vormt in zijn totaliteit de ervaringsachtergrond van de ziel. Zo is het ook als de kinderen binnenkomen na de schooltijd. We willen voor de allerkleinsten én voor de grotere kinderen voorwaarden scheppen waardoor ze zo optimaal mogelijk samen kunnen zijn. Ieder kind vanuit zijn of haar eigen manier en vanuit de eigen belevingswereld. Zo leert het kleine kind van de ouderen en leren de groteren om de kleintjes te helpen. De groteren voelen zich verantwoordelijk en kunnen hieraan meer eigenwaarde ontwikkelen.

- ❖ De leidsters zorgen ervoor dat er een prettige ontspannen sfeer heerst in de groep, dat er aandacht is voor elkaar en dat er extra rekening wordt gehouden met de allerkleinsten in de groep..
- ❖ We leren de kinderen om op elkaar te wachten en samen te delen
- ❖ Klein en groot doen tal van activiteiten samen en ieder op z'n eigen niveau; samen de tafel dekken, afruimen, afwassen en wegzetten. Samen gaan wandelen of samen een heerlijke appeltaart bakken. De groten wegen het af en maken het beslag, de kleintjes die het al kunnen mogen appeltjes snijden met een 'echt' mes etc.
- ❖ Er wordt altijd rekening gehouden met de allerkleinsten bij binnenkomst. We vragen aan de oudste BSO kinderen bij binnenkomst of als dat nodig is, of ze de kleintjes willen betrekken in hun spel en of ze er goed voor willen zorgen.
- ❖ Bij slecht weer gaan we binnen wat bakken of iets moois maken, afhankelijk van het jaargetijde en de leeftijden.
- ❖ Er worden verhalen verteld en samen (prenten)boeken bekeken, er wordt voorgelezen door de grotere kinderen die dat willen.
- ❖ Oudere kinderen kunnen samen een tafel- of poppenkast spel bedenken. Of samen een heel hoge toren bouwen. Zo zijn er talloze activiteiten te bedenken die van meerwaarde zijn als jong en oud samen spelen. Hierbij wordt de ontwikkelingsfase en eigenheid van ieder kind niet uit het oog verloren en zoveel mogelijk gerespecteerd.
- ❖ Rond 16:00 uur gaan we fruit eten en is het tijd voor een mooi verhaal voor alle leeftijden. Dat kunnen verhaaltjes van Jip en Janneke zijn, herhaal sprookjes of de 'echte' sprookjes van Grimm, dit hangt af van de samenstelling van de leeftijden en de groep.
- ❖ Na het fruit gaan we als het weer het maar even toelaat met z'n allen lekker buiten spelen of wandelen.

4. Doelstelling

4.1 Algemeen

Wij bieden buitenschoolse opvang vanuit de 'Vrije Opvoedkunde' die gebaseerd is op de antroposofische levensopvatting. Wij willen voor de kinderen na school een veilige liefdevolle en ook uitdagende omgeving scheppen, waarin ze in alle vrijheid en vanuit hun eigen belevingswereld hun sociale, cognitieve kunstzinnige, motorische en praktische mogelijkheden kunnen ontdekken en ontwikkelen. Een warme belangstelling voor het kind, de natuur, een vast ritme en terugkerende rituelen zijn hierbij belangrijke hulpmiddelen.

4.2 Realisatie van de doelstelling van de naschoolse opvang t.b.v. de kinderen

- a De natuur neemt bij ons een belangrijke plaats in. Het beleven van de seizoenen heeft een structurerende werking. Door het vieren van de jaarfeesten met de bijbehorende activiteiten wordt hieraan gewerkt. BSO de Kindertuin ligt midden in een ruime en groene omgeving. Er liggen een bos en dierenpark op loopafstand.
- b Door het contact met andere kinderen worden hen ontplooiingskansen geboden voor het ontwikkelen van een aantal sociale, emotionele, creatieve, lichamelijke en verstandelijke vaardigheden.
- c Op een zo veelzijdig mogelijke wijze willen wij mogelijkheden scheppen, die het zich ontwikkelende kind zelf meebrengt, aanspreken.
- d Weliswaar heeft het kind structuur nodig en moeten er grenzen gesteld worden, maar binnen deze noodzakelijke beperkingen, moet het zich vrij kunnen ontplooiën trouw aan de individualiteit die het in zich draagt.
- e Het binnen en buiten spelen met dat wat zich daar aanbiedt, is erg belangrijk. Het speelgoed is voornamelijk van natuurlijke materialen en goede kwaliteit. Het oogt vaak 'onaf' zodat het uitnodigt om er zelf iets aan toe te voegen. Eerst vanuit de nabootsing later vanuit de fantasie. De ontwikkeling van de motoriek gebeurt o. a. door bouwen, sjouwen, klimmen, bewegingsspel. Er worden ook mogelijkheden geboden op het gebied van fantasiespel. De fijne motoriek ontwikkelt zich door tekenen, plakken, schilderen, boetsen, deeg kneden, appeltjes snijden, bijenwas, was, etc.
- f Het meedoen met allerlei nuttige handelingen die de leid[st]ers doen, zoals fruit schoonmaken, poetsen, brood bakken, tafel dekken en leidt tot begrip en respect voor de dingen om ons heen.
- g Door middel van zingen, bewegingsspel, rijmpjes, versjes en voorlezen, leert het kind omgaan met taal en muziek. Het zingen vormt een belangrijke bijdrage en is een grote stimulans voor de taalvorming.

4.3 Realisatie van de doelstelling van de BSO t.b.v ouders/ verzorgers

De BSO biedt aan ouders de mogelijkheid om van gedachten te wisselen over grote en kleine opvoedingsvraagstukken. De leiders praten met de ouders over hun kind en bespreken eventueel de aanpak van opvoeding van hun kind. De BSO biedt ook aan ouders van andere scholen de mogelijkheid om kennis te nemen van de vrije opvoedkunde en de achtergronden ervan, zodat een keuze voor het Vrijeschoolonderwijs eventueel genomen kan worden.

Doordat het kind een of meer dagdelen per week een BSO bezoekt, heeft de ouder de gelegenheid zich toe te leggen op eigen interesses en kan hij zich desgewenst in een van deze richtingen ontplooiën.

Ook gezien de openingstijden biedt het ouders de mogelijkheid om een baan of studie uit te oefenen. De BSO vervult zo een maatschappelijke functie, doordat het ouders gemakkelijker wordt gemaakt om een plaats te vervullen op de arbeidsmarkt en/of om opleidingen of cursussen te volgen.

5. Praktische invulling

5.1 Vertaling naar de praktijk

Vanuit visie handelen in de dagelijkse praktijk vraagt veel van de houding van de opvoeder. Het vraagt de bereidheid om het kind - telkens weer - open tegemoet te treden. Dat betekent overigens niet dat er geen grenzen nodig zijn.

Juist het aanbieden van specifieke activiteiten en het afleiden of ombuigen van minder gewenst gedrag nodigen het kind uit tot een vrije en unieke ontwikkelingsweg.

Vertrouwde thema's en handelingen uit de belevingswereld van het kind geven aanleiding tot het nabootsen van allerlei bezigheden. Het vegen van de vloer, het poetsen van de tafel, het bouwen van een huis, is voor een kind vanuit zijn fantasie na te bootsen met een minimum aan speelgoed. Huishoudelijke activiteiten zijn zinvolle en eenvoudige activiteiten voor het jonge kind om na te bootsen. Zij worden bewust goed voorgedaan door de opvoeders.

Ook de houding van de leiding en de inrichting van de ruimte zijn belangrijk. Zij dragen bij, samen met de aard en kwaliteit van de activiteiten, tot het zich geborgen voelen. De belangrijkste aspecten in de ontwikkeling van jonge kinderen - beweging, schepping en nabootsing - worden hierdoor ondersteund en gevormd. Ook voor de al wat oudere kinderen worden er activiteiten georganiseerd. Iedere activiteit biedt specifieke mogelijkheden om de ontwikkeling van het kind te stimuleren en waar nodig het individuele kind extra ondersteuning te bieden. De ontwikkeling van sociaal-emotionele, motorische en cognitieve aspecten, taalontwikkeling, zelfredzaamheid en gevoel voor het kunstzinnige en ambachtelijke komen zo aan bod.

Voorbeelden van zulke activiteiten:

- poetsen van de tafels
- vegen van de vloeren
- zemen van de ramen
- meehelpen in de tuin
- (zagen, schuren, timmeren)
- afwassen en drogen
- brood bakken
- appels in stukjes snijden
- koffie malen
- wandelen, hinkelen, rennen, klimmen
- pannenkoeken, koekjes bakken
- appelmoes koken
- plakken
- speelgoed en serviesgoed repareren
- tekenen
- schilderen, kleien
- bijenwas kneden
- verhalen en versjes vertellen
- muziek maken
- lezen
- poppenkast
- gezelschapsspelen
- kokkerellen
- handwerken
- zelf in potten kruiden, bloemen en kleine groenten kweken

5.2 Dagritme

De middagen verlopen volgens een vast patroon. Nadat er iets lekkers is gegeten is het tijd voor vrij spel. Het spelmateriaal is zeer divers: Kapla, blokken, poppen, auto's, prachtig houten speelgoed, een huiselijk hoekje, lappen, spelletjes, knutselspullen en tekenmaterialen.

De kinderen kunnen deelnemen aan allerlei binnen- en buiten activiteiten zoals knutselen, handwerken, gezelschapsspellen, verstoppertje, tikkertje en andere buitenspellen. Op een aantal locaties zijn er biologische moestuinen waar de kinderen leren omgaan met de natuur. De kinderen kunnen heerlijk buiten spelen op het schoolplein en wanneer het weer het toelaat gaan we naar een dichtbijgelegen park of bos dat in de buurt ligt.

- Bij binnenkomst Als de kinderen bij ons binnenkomen, wassen ze eerst de handen, vervolgens schuiven ze aan om wat te eten en te drinken. De kinderen krijgen brood of crackers van ons en smeren zelf. Alles is zoveel mogelijk van biologische kwaliteit. Vervolgens vrij spel binnen, hangt ook van het jaargetijde af. In de lente en zomer zijn we veel buiten.
- Rond 15:00 uur Rond een uur of drie (dat is per locatie verschillend en hangt van de schooltijden af) worden veelal de jongere kinderen afgehaald en de oudere kinderen komen binnen. Er is even een gezamenlijk moment voor diegene die daar behoefte aan heeft, aan de grote tafel met wat te drinken en eventueel een cracker. De kinderen gaan vrij spelen. Dit kan binnen of buiten op het aangrenzende schoolplein, altijd onder voldoende begeleiding. De jongere kinderen spelen in de directe nabijheid van de leiding en de oudere kinderen kunnen in overleg een grotere vrijheid opbouwen. Tijdens het vrije spel gaan de kinderen doen wat ze zelf willen b.v. huiswerk, een boek of een tijdschrift lezen, een spel doen, bakken of lekker buiten spelen.
- Rond 16:00 uur Rond een uur of vier, half vijf, gaan we nadat we samen hebben opgeruimd fruit eten. Soms hebben we ook nog wat lekkers gebakken en wordt er nog een mooi verhaal voorgelezen.
- 17:00-18:00 Aansluitend samen een spel doen, wat lezen of nog even naar buiten. De ouders of verzorgers komen de kinderen halen.

5.3 Jaarritme

Het ritme in het jaar kunnen de kinderen meebeleven door middel van de jaarfeesten. Deze zijn sterk verbonden met de seizoenen. De jaarfeesten die met het kind gevierd worden, komen op een eenvoudige manier tot uitdrukking in liedjes, verhalen en spelletjes. Ook het lokaal en de 'seizoentafel' worden versierd in de bijbehorende stemming en sfeer. Er worden bekende en wat minder bekende feesten gevierd en elk kennen ze hun eigen signatuur en gebruiken, zoals lampions, palmpasestokken, liedjes, verhalen, bloemen, fruit, kringdansen en speciale maaltijden. Het feest beperkt zich niet tot die ene dag maar strekt zich uit over weken van voorbereiden en na-beleven.

De ouders van de locaties: Maastricht, Heerlen, Roermond, Venlo, Helmond, Oosterhout en Roosendaal ontvangen rond ieder jaarfeest een nieuwsbrief, met daarin algemeen nieuws van Istia, een stukje achtergrond en verdieping over het betreffende jaarfeest, een korte omschrijving hoe dit op de opvang gevierd wordt, met verhaaltje(s), liedjes, knutselactiviteiten, recepten en/of boekbesprekingen.

De jaarfeesten zijn:

Michael (herfst) 29 september

Sint Maarten 11 november

Advent 4 zondagen voor Kerst

Sint Nicolaas (winter) 5 december

Kerstmis 25 en 26 december

Driekoningen 6 januari

Maria Lichtmis 2 februari

Carnaval in de week voor Aswoensdag (= 40 dagen voor Pasen)

Palmpasen (lente) zondag voor Pasen

Pasen de zondag en maandag volgend op de eerste volle maan na het begin van de lente

Pinksteren 50 dagen na Pasen

Sint Jan (zomer) 24 juni

Aan de jaarfeesten kan tevens vanuit andere tradities en religieuze stromingen, zoals bijvoorbeeld de islam, invulling gegeven worden.

5.4 Gewenningsperiode

Het wennen verloopt bij het ene kind makkelijker dan bij het andere, maar over het algemeen zien we dat alle kinderen snel gewend raken. Over het wennen en de bereikbaarheid van de ouders wordt in onderling overleg afspraken gemaakt. Soms verdient het aanbeveling om enkele keren uit te trekken voor de gewenningsperiode en dit stapsgewijs op te bouwen. De eerste stap is een gezamenlijk bezoek zijn aan de ruimte waar het kind naar toe zal gaan. We gaan altijd even samen met de ouders en de kinderen kennismaken met deze nieuwe ruimte.

Hierna kan de tijd dat het kind alleen in de groep is langzaam verlengd worden zodat het rustig kan wennen aan de nieuwe omgeving en indrukken. Dit kan bij vooral jongere kinderen soms enkele keren nodig zijn alvorens een kind zich veilig en geborgen voelt en een vertrouwensrelatie met de leidster(s) kan opbouwen. Over het wennen en de bereikbaarheid van de ouders gedurende deze periode wordt in onderling overleg afspraken gemaakt. Deze worden vastgelegd op het intakeformulier. Een knuffeltje van thuis meenemen kan bij de jongere kinderen zorg dragen voor extra veiligheid en geborgenheid. Indien nodig (b.v. wanneer een kind ontroostbaar is) worden de ouders gebeld om even overleg te hebben.

5.5 Relatie kind – leid(st)er

Een goede kind/leid(st)er-relatie ligt aan de basis van kwalitatief goede opvang. Elk kind heeft hechtingsfiguren in zijn/haar leven nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen. De gehechtheidrelatie is de gevoelsmatige relatie die groeit tussen de opvoeder en het kind. Er kunnen naast de ouders meerdere personen zijn, aan wie het kind zich gaat hechten, bijvoorbeeld de leid(st)er in de kinderopvanginstelling.

Vanuit de gehechtheidrelatie met de leid(st)ers ervaart het kind de veilige basis die nodig is om op eigen houtje dingen te durven ondernemen. Als het kind zich niet zo prettig voelt kan het terugvallen op deze persoon. De leid(st)ers zijn zich bewust van de gehechtheidrelatie en gaan hier zorgvuldig mee om. Ook de grootte van de groepen zijn hierop afgestemd.

De leid(st)ers proberen door middel van hun eigen gedrag het kind te laten merken dat:

- zijn aanwezigheid op prijs gesteld wordt;
- elkaars eigenheid gerespecteerd wordt;
- er vertrouwen is in elkaar;
- er vriendelijk met elkaar wordt omgegaan;
- er rekening gehouden wordt met elkaar;
- geprobeerd wordt elkaar te begrijpen.

5.6 Openingstijden en leidster - kind - ratio

Dit is per locatie verschillend.

Ouders kunnen door middel van het inschrijfformulier van de BSO aangeven welke dagdelen hun voorkeur heeft. Zie verdere informatie over inschrijving en plaatsing bij punt 6.2 'De plaatsing'.

In de groepen wordt er altijd gewerkt vanuit de juiste leidster - kind – ratio en volgens het toetsingskader van de GGD. De leidsters voldoen aan de normen van de CAO kinderopvang en hebben een geldige Verklaring Omtrent Gedrag. Iedere dag is er een vaste stamgroep met vaste leidster(s).

5.7 Vakantieopvang en studiedagen

Op studiedagen en tijdens vakantieperioden zijn wij bij genoeg aanmeldingen de hele dag geopend, met uitzondering van de eerste of laatste drie zomervakantieperioden, op carnavalsmaandag en – dinsdag en de officiële feestdagen. Zo mogelijk met een aangepast en extra leuk vakantieprogramma.

Op 24 december en op 31 december is de opvang om 17:00 uur gesloten in plaats van 18:00 uur. Er is één keer per jaar een gezamenlijke studiedag van heel Istia studiedag waarop de kinderopvang gesloten is. In het jaar 2017 valt deze dag op woensdag 11 oktober.

Een aantal weken voor iedere vakantie- of studiedag komt er een inschrijffijst te liggen op de opvang. Op een aantal locaties is het ook mogelijk om via KDVnet een ouderverzoek in te dienen. U kunt hierover ook altijd contact opnemen met de coördinator van de locatie.

Er zijn altijd voldoende gekwalificeerde leidsters aanwezig. De leidsters voldoen aan alle normen van de CAO Kinderopvang en zijn in het bezit van een recente Verklaring Omtrent Gedrag.

5.8 Huishoudelijke regels

Regels zijn hulpmiddelen en geen onveranderlijke wetten. We gebruiken ze om kinderen en ouders/verzorgers te laten weten waar ze aan toe zijn. Teveel regels maken het voor de kinderen niet leefbaar en voor de leiding niet werkbaar. Soms wordt er - in overleg - van de regels afgeweken. Wij hechten belang aan de ontwikkeling van een goede verstandhouding tussen kind, ouders/verzorgers en leiding.

Bij het naleven van de regels wordt het kind zoveel mogelijk op een niet-bestrafende manier benaderd en abstracte eisen worden vermeden. De leid(st)er biedt het kind een alternatief aan of komt fantasievol te hulp. De volgende regels zijn van toepassing:

Organisatorisch

- Er is een vast dagritme, zodat de herkenningsmomenten voor de kinderen duidelijk zijn.
- Er wordt alleen aan tafel gegeten.
- Er wordt onder toezicht buiten gespeeld.
- Ouders halen de kinderen in de groepsruimte, zodat de overdracht van de verantwoordelijkheid duidelijk is.
- Kinderen worden in principe alleen meegegeven aan derden indien de ouders/verzorgers daarvan bericht hebben gegeven.

Principieel

Kinderen mogen niet:

- Met eten gooien of spelen.
- Speelgoed opzettelijk kapot maken of ermee gooien.
- Knutselactiviteiten op niet daarvoor bestemde plekken uitvoeren.
- Met meer dan één kind gebruik maken van het toilet.
- Botsen met rijdend materiaal.
- Binnenspeelgoed meenemen naar buiten.
- Aan de spullen van de leiding komen.

Veiligheid

- Kinderen mogen elkaar niet duwen of pijn doen.
- Ze mogen niet met voorwerpen of met zand gooien
- Een hobbelpaard is alleen bestemd voor de allerkleinsten en dus niet voor de oudere BSO kinderen.

Hygiënisch

We leren kinderen:

- Handen te wassen na het bezoek aan het toilet, na het schilderen en voor het fruit eten en de broodmaaltijd.
- Dat alleen aan tafel gegeten en gedronken wordt.

We proberen een kind te leren dat:

- Het soms op zijn/haar beurt moet wachten.
- Je dingen soms moet delen, bijvoorbeeld speelgoed.
- Je naast elkaar kan spelen, elkaar moet kunnen verdragen.
- Het niet 'leuk' is een ander te plagen of pijn te doen.
- Je moet leren een moment van aandacht te hebben, bijvoorbeeld door naar een verhaal te luisteren.
- Gillen en schreeuwen niet prettig is.
- Je niet overal toegang toe hebt.
- Je niet rent of stoeit in de gangen of in de leefruimte.
- Je bij elkaar blijft tijdens het wandelen.
- Je niet uit eigen beweging mag oversteken.
- Wat je zelf kunt doen, je ook zelf doet.
- Creatief om te gaan met situaties en problemen
- Het leuk is om samen te werken en te spelen
- Opruimen er ook bij hoort.
- Je eerbied kunt hebben voor mensen, dieren en dingen in je omgeving.

6. Contacten met de ouders

Ouders worden actief bij de opvang betrokken. Wij hechten veel waarde aan goede contacten met alle ouders en verzorgers om zo te komen tot een optimale samenwerking. De middelen die we hiervoor gebruiken zijn:

6.1 Het eerste contact

Om te kijken of de ouders hun kind op de BSO willen plaatsen, ontvangen zij een informatieboekje. Als zij hun kind willen plaatsen, ontvangen zij een inschrijfformulier.

6.2 De plaatsing

Om een kind geplaatst te krijgen wordt het inschrijfformulier ingevuld. De leid(st)er kijkt of er plaats is of plaatst hem op de wachtlijst. Ouders ontvangen de benodigde bijlagen, zoals de algemene voorwaarden, een lijst met leden van de oudercommissie van te voren per mail. De algemene voorwaarden zijn ook terug te vinden op de site van Stichting Istia: www.stichting-istia.nl Tegen de tijd dat er plaats is in de groep kunnen de ouders een telefoontje verwachten. Tijdens dit gesprek ontvangen de ouders alle nodige informatie over het reilen en zeilen. Hierna krijgen de ouders een uitnodiging voor de ouder login van KDVnet, het online softwaresysteem waar Stichting Istia gebruik van maakt. Vervolgens kunnen ouders het contract via KDVnet digitaal ondertekenen.

6.3 Het plaatsingsgesprek

In dit gesprek zal aan de hand van een intakeformulier belangrijke informatie over het kind, bijvoorbeeld voeding, allergieën en bijzonderheden, aan de orde komen. Op deze manier kunnen de leidsters die dit formulier voor de aanvang van de opvang krijgen, het kind al een beetje leren kennen. Ouders kunnen in dit gesprek hun vragen stellen over de opvang in de groep.

Indien er speciale opvoedingswensen zijn van de ouders, kunnen zij die in dit gesprek kenbaar maken. De leidsters proberen dan zover als mogelijk, zich hieraan aan te passen. Alle verkregen informatie over het kind wordt opgenomen in een map met kindgegevens. Ook de telefoonnummers waarop ouders thuis of op het werk bereikbaar zijn worden in deze map opgenomen. De telefoonnummers zijn van belang om ouders te kunnen bereiken om indien de situatie dit vereist, overleg met hen te kunnen plegen, bijvoorbeeld in geval van ziekte van het kind. Deze belangrijke informatie wordt door de leidsters steeds geactualiseerd.

Het plaatsings- of intakegesprek vindt plaats tussen de ouder(s) van het kind en de leidinggevende van de locatie.

6.4 Het evaluatiegesprek en het oudergesprek

Ongeveer 3 maanden na plaatsing kan op verzoek van de ouders of de leidsters van een groep een evaluatiegesprek plaatsvinden om wederzijdse ervaringen van ouders en leidsters uit te wisselen. Vervolgens worden de ouders 1 maal per jaar uitgenodigd voor een gesprek om dieper op de opvoeding en ontwikkeling van het kind om te gaan. De leidsters bereiden elk gesprek voor en maken een kort verslag van het gesprek. Vanzelfsprekend kunnen, indien daar behoefte aan is, zowel ouders als leidsters op ieder gewenst moment het initiatief tot een gesprek nemen.

6.5 Klachtenprocedure

Kinderopvang is mensenwerk en waar mensen werken kan iets misgaan. Dit kan leiden tot ontevredenheid van de ouder(s) en/of verzorger(s).

Kinderopvangorganisatie Istia biedt aan ouders/verzorgers diverse mogelijkheden aan om hun ontevredenheid te uiten in de vorm van uitingen van ongenoegen tot en met officiële ingediende schriftelijke klachten. Deze uitingen zijn allemaal signalen tot c.q. behoeften aan betere afstemming en kansen om structureel verbeteringen aan te brengen in onze dienstverlening. Hieronder wordt in het kort beschreven welke regelingen er zijn en hoe hiervan gebruik kan worden gemaakt door de ouders en de oudercommissies van deze locaties.

Interne klachtenregeling met voortraject en indienen klacht

Het is soms niet te vermijden dat er af en toe iets is wat een ouder niet bevalt aan de opvang van zijn of haar kind. Een ouder kan bijvoorbeeld vinden dat een pedagogisch medewerker niet genoeg aandacht heeft voor het kind, of dat de medewerker ten aanzien van een bepaald aspect in haar werkwijze niet goed functioneert.

Onze interne klachtenregeling wordt bekend gemaakt bij de ouders en oudercommissies van iedere locatie, via het pedagogisch beleidsplan, het informatieboekje en via de nieuwsbrief. Tijdens het intakegesprek wordt melding gemaakt van de klachtenregeling en op het intakeformulier wordt gevraagd of ouders het klachtenformulier ontvangen hebben.

Oudercommissies ontvangen via de mail het laatste inspectierapport. Inspectierapporten en pedagogische beleidsplannen met de daarin opgenomen klachtenregelingen staan ook op de site van Stichting Istia: www.stichting-istia.nl

Binnen onze Kinderopvang vinden we dat medewerkers rechtstreeks met een probleem of klacht benaderd kunnen worden. Onder een klacht verstaan we iedere mondelinge of schriftelijke uiting van ongenoegen of ontevredenheid van een ouder/verzorger over het (pedagogisch) handelen van of de dienstverlening door een medewerker van Stichting Istia.

De leidsters streven ernaar om professioneel om te gaan met kritiek. Als een ouder een klacht heeft gaat Stichting Istia ervan uit dat dit zo spoedig mogelijk besproken wordt met de desbetreffende medewerker.

Over de dagelijkse gang van zaken kunnen de leidsters of de coördinator altijd aangesproken worden. Toch kan het voor ouders soms lastig zijn om zorgen of kritiek rechtstreeks te bespreken. Wij willen iedereen de mogelijkheid bieden om hun klacht of uiting van ongenoegen ergens neer te leggen. We kunnen hier alleen maar van leren. Pas als we weten dat ouders iets vervelend vinden of ergens moeite mee hebben kunnen we er iets aan doen en kan de situatie verbeterd worden.

Indien er beleidsmatige aangelegenheden of klachten zijn kan contact opgenomen worden met bestuurslid Annie Storm van Stichting Istia: 06 – 38827113 annie@stichting-istia.nl
Bij klachten en/of vragen over facturering en andere financiële aangelegenheden kunnen ouders terecht bij Constant Boogert secretaris en financieel adviseur: info@stichting-istia.nl

Leidt dit niet tot een bevredigende oplossing, dan kan een klacht schriftelijk ingediend worden. Er zitten klachten/suggestie formulieren in de ouderklapper. De klacht dient binnen een redelijke termijn na het ontstaan van de klacht ingediend te zijn, waarbij 2 maanden als redelijk wordt gezien. Mocht de klacht een vermoeden van kindermishandeling betreffen, dan treedt de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking. Deze klachtenprocedure wordt daarmee afgesloten.

Behandeling klacht en externe klachtenregeling

Schriftelijke klachten kunnen ingediend worden bij klachtenfunctionaris en bestuurslid Istia: Annie Storm: annie@stichting-istia.nl

- ❖ Zij draagt zorg voor de inhoudelijke behandeling en registratie van de klacht.
- ❖ De ouder ontvangt een schriftelijke bevestiging van de ontvangst van de klacht en de klacht wordt zorgvuldig onderzocht.
- ❖ De ouder wordt zoveel mogelijk op de hoogte gehouden van de voortgang van de behandeling van de klacht.
- ❖ Afhankelijk van de aard en inhoud van de klacht wordt een onderzoek ingesteld.
- ❖ Als het een klacht over een medewerker betreft, wordt zij in de gelegenheid gesteld mondeling of schriftelijk te reageren.
- ❖ De klacht wordt zo spoedig mogelijk afgehandeld, in ieder geval binnen een termijn van 6 weken.
- ❖ De ouder ontvangt een schriftelijk en gemotiveerd oordeel over de klacht.
- ❖ In dit oordeel staat ook vermeld waarbinnen eventuele maatregelen zullen zijn gerealiseerd

Als ouders er niet samen met ons uitkomen, kan een geschil vanaf 1 januari 2016 voorgelegd worden aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen.

Bij het klachtenloket Kinderopvang dat is verbonden aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen wordt eerst geprobeerd om de klacht op te lossen door het geven van informatie, advies, bemiddeling of mediation.

Ouders kunnen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen als:

- Stichting Istia niet binnen zes weken heeft gereageerd op een schriftelijke klacht.
- De ouders en Stichting Istia het niet binnen zes weken eens zijn geworden over de afhandeling van een klacht.
- De kinderopvangorganisatie geen adequate klachtenregeling heeft

In uitzondering op het bovenstaande mogen ouders meteen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen als in redelijkheid niet van ouders kan worden verwacht dat zij onder de gegeven omstandigheden een klacht indienen bij Stichting Istia. De Geschillencommissie beoordeelt in individuele gevallen of aan de voorwaarden hiervoor wordt voldaan.

Oudercommissies kunnen vanaf 1 januari 2016 een geschil over de toepassing van het adviesrecht direct voorleggen aan de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. De Geschillencommissie toetst in dit geval of Istia in redelijkheid heeft gehandeld. De Geschillencommissie moet volgens de wet binnen 6 maanden uitspraak doen. In de meeste gevallen zal de Commissie sneller een uitspraak doen. Indien nodig zal de Commissie een versnelde procedure volgen. De uitspraken zijn bindend voor zowel ouders en de oudercommissie als Stichting Istia.

Voor meer informatie, ga naar www.klachtenloket-kinderopvang.nl

6.6 Tarieven en kinderopvangtoeslag

In de informatieboekjes van de desbetreffende locaties is ook een tarievenlijst opgenomen. De tarieven worden jaarlijks bijgesteld aan de hand van de dan geldende prijsindexering.

Wanneer heeft u recht op kinderopvangtoeslag?

Of u recht heeft op kinderopvangtoeslag hangt onder meer af van de volgende voorwaarden:

- ❖ uw inkomen en dat van uw partner
- ❖ of uw kind naar een geregistreerde kinderopvangorganisatie gaat
- ❖ of u werkt of een traject naar werk volgt
- ❖ als u alleenstaand bent en werkt, krijgt u evenveel kinderopvangtoeslag als een gezin met twee werkende ouders
- ❖ De eerste 6 maanden nadat u werkeloos geworden bent, heeft u nog recht op kinderopvangtoeslag.
- ❖ In sommige gevallen kunt u ook kinderopvangtoeslag krijgen als u niet werkt

Hoe vraag je kinderopvangtoeslag aan? Kinderopvangtoeslag vraag je aan bij de belastingdienst. Deze toeslag is afhankelijk van het gezinsinkomen en wordt gekoppeld aan de ouder met het kleinste arbeidscontract.

Let op! Vraag kinderopvangtoeslag op tijd aan! Uiterlijk binnen drie maanden na de maand dat het kind voor het eerst naar de kinderopvang gaat, anders loopt u kinderopvangtoeslag mis!

Wilt u precies weten wat u dit jaar aan (extra) kinderopvangtoeslag kunt krijgen? Ga voor een proefberekening en voor meer informatie over tegemoetkoming in de kosten naar www.toeslagen.nl of bel met de belastingtelefoon : 008 – 0543

6.7 Afnemen extra dagdeel

Incidenteel of structureel afnemen van een extra dagdeel

Sinds januari 2013 dient u schriftelijk toestemming te geven, wanneer uw kind incidenteel of structureel buiten de stamgroep of basisgroep geplaatst mag worden. De incidentele opvang dag vindt in principe binnen de eigen stamgroep van het kind plaats.

Bij overplaatsing van de ene naar de andere stamgroep wordt gebruik gemaakt van het toestemmingsformulier incidentele en/of structurele opvang. In deze plaatsingsovereenkomst wordt dan vermeld dat het kind voor die dag of periode in een andere groep wordt opgevangen en per wanneer het kind weer in zijn eigen groep geplaatst kan worden. De mogelijkheid om een extra ruil dag of opvang dag buiten de stamgroep af te nemen, indien er geen plaats is in de eigen groep, wordt in overleg met de ouders besproken en schriftelijk vastgelegd.

Het kan voorkomen dat er om een extra dagdeel gevraagd wordt en dat er geen plaats meer vrij is in de eigen stamgroep. Ook hiervoor vragen we schriftelijke toestemming aan de ouders. Zodra plaats is in de oorspronkelijke groep wordt het kind weer overgeplaatst naar deze groep in overleg met de ouders.

We hanteren hiervoor een toestemmingsformulier. Het toestemmingsformulier incidentele en/of structurele opvang, ontvangt u wanneer dit aan de orde is. In deze plaatsingsovereenkomst wordt dan vermeld dat het kind voor die dag of periode in een andere groep wordt opgevangen en per wanneer het kind weer in zijn eigen groep geplaatst kan worden.

6.8 Ziekte van een kind

De ouders worden altijd op de hoogte gebracht wanneer een kind gedurende de dag ziek wordt. Daarom is het van belang om recente telefoonnummers van het werk van de ouders bij de leidster achter te laten en nummers van een persoon die gebeld kan worden als beide ouders niet bereikbaar zijn. Als de leidsters vinden dat een kind zo ziek is dat zij er niet genoeg aandacht aan kunnen geven, kunnen zij na overleg met ouder en/of de directie de ouders vragen het kind op te halen. Een temperatuur van 38,5 graden koorts of hoger is een reden om ouders te verzoeken het kind op te halen. Bij een besmettelijke ziekte handelen we volgens de richtlijnen van de GGD. Bij twijfel kunnen de ouders overleggen met de leidsters of de directie. In de opvangruimte bevindt zich het handboek van de GGD, waarin leidsters of ouders kunnen kijken. Het ziektebeeld wordt hierin uitgebreid weergegeven en adviezen over het handelen na constatering van een ziekte.

6.9 Incidentele ondersteuning door ouders of vrijwilligers.

Ondersteuning door andere ouders geschiedt op incidentele basis. Daarbij kan gedacht worden aan het inzetten van vrijwilligers, of de hulp van ouders of verzorgers tijdens een maaltijd, een jaarfeest of een uitstapje.

Ook kan het zijn dat we hulp nodig hebben bij klussen in en rondom de BSO en /of het schoolplein. Als er vrijwilligers langduriger worden ingezet, dienen zij ook een Verklaring Omtrent het Gedrag aan te vragen. Ouders hoeven dit niet te doen. Er wordt van te voren duidelijk uitgelegd wat wij van hun verwachten als we hun hulp vragen.

7. Ouderparticipatie

7.1 Oudercommissie

De Wet kinderopvang stelt een oudercommissie verplicht in iedere vestiging en geeft die oudercommissie verzaamd adviesrecht op diverse punten. De Wet kinderopvang stelt verder bepaalde eisen aan de samenstelling en aan het reglement van de oudercommissie.

De oudercommissies van de locaties worden per locatie gevormd uit ouders van kinderen die de BSO en/of het KDV bezoeken. Deze oudercommissie bestaat uit minimaal één BSO ouder en minimaal één ouder van het KDV.

Op het intakeformulier dat alle ouders invullen, wordt gevraagd of er ouders zijn die interesse hebben in deelname. Ook wordt er persoonlijk door de leidsters navraag gedaan en worden de ouders per mail gevraagd om deel te nemen. Wij vinden het belangrijk dat ouders goed geïnformeerd worden en ook kunnen adviseren bij belangrijke onderwerpen zoals het algemene kwaliteitsbeleid (aantal kinderen per leidster, groepsgrootte, opleidingseisen beroepskrachten, inzetbaarheid beroepskrachten in opleiding), het pedagogisch beleidsplan, het voedingsbeleid van de locatie, het gezondheids- en veiligheidsbeleid, de openingstijden, wijziging van de prijs en klachten en klachtregeling.

De oudercommissie vertegenwoordigt alle ouders van de op de kinderdagopvang geplaatste kinderen, treedt adviserend of handelend op indien dit gewenst of noodzakelijk is zowel richting coördinator, bestuur als richting ouders. Zij bezit in officiële termen het adviseringsrecht. Er wordt een aantal keer per jaar vergaderd. De vergaderingen zijn openbaar en elke ouder is welkom als toehoorder.

7.2 Ouderavond

Er wordt gestreefd om minimaal 1 ouderavond per jaar te organiseren. Afhankelijk van het onderwerp van de avond zal er een gastspreker worden uitgenodigd of de mogelijkheid bestaan om tussen ouders en leidsters onderling ervaringen uit te wisselen. Bovendien worden ouders in de gelegenheid gesteld vragen te stellen over de avond zelf of over de algemene gang van zaken op de BSO en het KDV.

7.3 De Ouderklapper.

Op iedere locatie ligt een ouderklapper ter inzage van BSO en KDV apart. Met daarin allerlei belangrijke informatie zoals bijvoorbeeld de notulen van de oudercommissie, het laatste inspectierapport van de GGD, de Risico-inventarisatie Veiligheid en Gezondheid, de Meldcode Kindermishandeling, het Pedagogisch Beleidsplan en klacht- en toestemmingsformulieren.

7.4 De Academie voor Ouders

Er is een Academie voor Ouders met locaties in Venlo, Rotterdam, Haarlem, Driebergen en Assen. Deze ouderacademie biedt cursussen voor vaders, moeders, leerkrachten, werkers in kinderdagverblijven, peutergroepen en consultatie bureaus. Cursussen die inzichten en inspiratie geven ter ondersteuning van de taak als opvoeder en vormgeven aan het ouderschap. Antroposofie is een belangrijke inspiratiebron. In een tijd van steeds verder gaande individualisering zijn het gesprek en de uitwisseling belangrijke onderdelen van de cursus.

Er wordt stilgestaan bij vragen uit de dagelijkse opvoeding. Opvoeden gaat niet vanzelf. Er moeten uitgangspunten overwogen worden, er moeten keuzes worden gemaakt. Er dient verantwoordelijkheid te worden genomen. "Hoe deed mijn moeder het?" is niet voldoende. Die vraag wordt soms zelfs afgewezen. De ouders van nu willen een eigentijdse visie volgens eigentijdse normen. Wat is er nú belangrijk? In wat voor een wereld komen onze kinderen terecht? Waar gaat het om?

Het uitgangspunt is simpel: als kinderen kunnen opgroeien in geluk en welbehagen zal dat bijdragen tot een evenwichtig maatschappijbeeld. Als ouders in staat worden gesteld hun kinderen in harmonie en in gezondheid te begeleiden, dan heeft de maatschappij daar voordeel bij. Met name als de ouder of opvoeder kan reflecteren op zijn of haar handelen.

7.5 Privacy

Het team heeft respect voor de diverse achtergronden van kinderen, ouders en collega's en laat de ouders ervaren dat hun kind in goede handen is. Zij respecteert de privacy en houdt geheim al hetgeen zij in de uitoefening van haar beroep aan privé-informatie wordt toevertrouwd of waarvan zij het vertrouwelijke karakter begrijpt. Met ouders praat een teamlid alleen over het eigen kind of kinderen en niet over de kinderen van andere ouders.

8. Organisatie

De stichting kent een bestuur die uit haar midden een dagelijks bestuur gemandateerd heeft voor de directe aansturing en directievoering.

De huidige bestuursleden zijn ook verbonden aan Stichting Pallas.
De verschillende uitvoeringslocaties kennen ieder een manager of een medewerker die de dagelijkse leiding heeft, alsmede een oudercommissie per locatie.

Het bestuur van Stichting Istia heeft zowel over de inhoud als het personeelsbeleid de eindverantwoording.

8.1 Personele bezetting

Het team van iedere kinderopvanglocatie bestaat uit een aantal vaste medewerkers en een locatiemanager. De bewuste keuze voor vaste medewerkers zorgt voor kwaliteit, continuïteit, vertrouwde rust. Alle medewerkers zijn in dienst van Stichting Istia en hebben een arbeidsovereenkomst. Naast de medewerkers zijn er vaste vervangsters die in geval van ziekte oproepbaar zijn. De locatiemanagers of coördinatoren zijn verantwoordelijk (onder eindverantwoording van Stichting Istia) voor het leiding geven aan het team op locatie. Daarnaast vervullen zij een actieve en initiërende bijdrage met betrekking tot het personeels- en aannamebeleid.

Voor de locaties Maastricht, Heerlen, Roermond, Helmond, Oosterhout, Roosendaal en Venlo is er een algemene coördinator of algemeen manager, die de contacten met gemeente en GGD onderhoudt. Iedereen is tenminste in het bezit van een PW3 of vergelijkbaar diploma. Er wordt door Istia altijd gekeken naar de juiste leidster - kind - ratio. Iedere pedagogisch medewerker voldoet aan alle normen van de CAO kinderopvang en is in het bezit van een recente Verklaring Omtrent Gedrag.

- ***Taakomschrijving algemeen coördinator of algemeen manager Stichting istia***
  - ❖ De algemeen coördinator is op de hoogte van en onderschrijft de uitgangspunten van de pedagogie en antroposofie van Rudolf Steiner. Verder is hij/zij bereid om door middel van bij- dan wel nascholing deze kennis op het gewenste peil te houden.
  - ❖ Is op de hoogte van de doelstelling van het kindercentrum, het personeelsbeleid en het pedagogisch beleid. Zij geeft vorm en inhoud aan het beleid en stelt dit bij in overleg met het bestuur van Stichting Istia.
  - ❖ De algemeen coördinator draagt zorg voor de navolging van het huishoudelijk reglement, de meldcode kindermishandeling, de risico - inventarisaties met werkplannen, het pedagogisch beleid en de naleving van de geldende regelgeving kinderopvang.
  - ❖ Verzorgt alle aanlevering van formulieren etc. en houdt deze up-to-date.
  - ❖ Signaleert ontwikkelingen met betrekking tot de kinderopvang en vertaalt deze naar mogelijkheden voor nieuwe dienstverlening en ondernemingsbeleid.
  - ❖ Draagt bij aan de ontwikkeling en voorbereiding van het totale beleid en vertaalt dit naar specifieke doelstellingen, bijvoorbeeld Kinderopvang Zonnekring en Zevensprong Oosterhout, Kinderopvang Christoffeltje en Christophorus Roermond, Rudolf Steiner Educare Kinderopvang Venlo, Kinderopvang het Rozenpoortje en de Rozenpoort Heerlen, Kinderopvang de Kindertuin en de Buitenkans Maastricht en Kinderopvang de Kindertuin in Helmond
  - ❖ Hij/zij is naast directie Stichting Istia contactpersoon voor het onderhouden van de externe contacten met de verschillende gemeenten, de Geschillencommissie en de GGD.
- ***Taakomschrijving coördinator of vestigingsmanager***
  - ❖ De coördinator is op de hoogte van en onderschrijft de uitgangspunten van de pedagogie en antroposofie van Rudolf Steiner. Verder is hij/zij bereid om door middel van bij- dan wel nascholing deze kennis op het gewenste peil te houden.

- ❖ Is op de hoogte van de doelstelling van het kindercentrum, het personeelsbeleid en het pedagogisch beleid.
- ❖ Geeft vorm en inhoud aan het beleid en stelt dit bij in overleg met de algemeen coördinator en de directie van Stichting Istia, wanneer dit noodzakelijk of gewenst is.
- ❖ Draagt zorg voor de uitvoering van het beleid en ziet toe op de taakinvulling van de leidsters, de navolging van het huishoudelijk reglement, de meldcode kindermishandeling, de risico - inventarisaties met werkplannen, het pedagogisch beleid en de naleving van de geldende regelgeving kinderopvang en peuterspeelzaalwerk.
- ❖ Is verantwoordelijk voor de inroostering van de leidsters en de groepsindeling.
- ❖ Onderhoudt de externe betrekkingen die nodig zijn voor de dagelijkse gang van zaken.
- ❖ Hij/zij is het aanspreekpunt voor alle zaken die buiten de competenties van de pedagogisch medewerkers vallen.

– **Taakomschrijving van een pedagogisch medewerker**

De pedagogisch medewerkers of leidsters zijn in het bezit van een diploma en voldoen aan alle normen van de CAO Kinderopvang. (Onder gediplomeerde pedagogisch medewerkers verstaan wij groepsleidsters die minimaal beschikken over een niveau 3 PW of een andere dergelijke opleiding met een minimum van een niveau 3 opleiding, zoals vereist is voor het werken binnen de kinderopvang.)

- ❖ Ze zijn in bezit van een diploma dat vereist is voor het werken binnen de kinderopvang en/of peuterspeelzaalwerk.
- ❖ Is op de hoogte van en onderschrijft de uitgangspunten van de pedagogie en antroposofie van Rudolf Steiner. Verder is zij bereid om door middel van bij- dan wel nascholing deze kennis op het gewenste peil te houden.
- ❖ Is op de hoogte van de doelstelling op antroposofische grondslag van het kindercentrum, het personeelsbeleid en het pedagogisch beleid. De groepsleidster geeft binnen het kader van het pedagogisch beleid gestalte aan deze dagelijkse werkwijze.
- ❖ Is verantwoordelijk voor de opvoeding en verzorging van de kinderen in de groep waar zij werkt.
- ❖ Begeleidt de kinderen zowel in groepsverband als in individueel opzicht met als doel het scheppen van een sfeer binnen de groep waar kinderen zich veilig voelen en zich kunnen ontwikkelen en ontplooien.
- ❖ Stimuleert het kind in zijn ontwikkeling door die basisveiligheid te creëren o.a. door middel van het ritme in de dag aan te bieden
- ❖ Volgt de ontwikkeling van het kind, observeert en rapporteert daarover. Kan mogelijk vroegtijdig ontwikkelingsstoornissen bij een kind signaleren. Zij geeft aan, als de ontwikkeling van een kind daartoe aanleiding geeft in overleg met de leidinggevende, dat een kind hulp of advies nodig zou kunnen hebben van een deskundige.
- ❖ Is op de hoogte van de meldcode kindermishandeling, het huishoudelijk reglement, de risico – inventarisaties met plannen van aanpak, het pedagogisch beleid en de naleving van de geldende regelgeving kinderopvang
- ❖ Biedt het kind activiteiten aan passend bij het seizoen of jaarfeest, zodat het kind plezierig bezig kan zijn.
- ❖ Draagt zorg voor de voeding van het kind met inachtneming van dieetvoorschriften ingeval van een allergie bij een kind.
- ❖ Is verantwoordelijk voor een hygiënische en veilige omgeving voor het kind en is op de hoogte van de risico – inventarisatie en evaluatie veiligheid en gezondheid.
- ❖ Onderhoudt een goed contact met de ouders van de kinderen en draagt zorg voor het verkrijgen en geven van voldoende informatie over het kind, zodat daarmee rekening gehouden kan worden bij de verzorging van het kind.
- ❖ Voert indien gevraagd intake – gesprekken bij de plaatsing en het evaluatiegesprek. Op aanvraag van de leidster of ouder van een kind voert zij een oudergesprek.
- ❖ De leidsters zijn in het bezit van een BHV certificaat.

– **Taakomschrijving van een administratief medewerker**

- ❖ Verwerkt gegevens van financiële aard in de financiële administratie van KDVnet (invoering gegevens beheer kinderen en ouders, ouder login aanvragen, ouderverzoeken, en jaaroverzichten verstrekking).
- ❖ Controleert de dagelijkse verwerking van financiële gegevens.
- ❖ Zorgt er voor dat deze gegevens correct, actueel en tijdig worden verwerkt.
- ❖ Vraagt op verzoek informatie aan ouders en andere belanghebbenden die te maken hebben met de dagelijkse verwerking van de financiële gegevens.
- ❖ Zorgt ervoor dat financiële gegevens, contracten en jaaropgaven tijdig bij de ouders en andere belanghebbenden terecht komen.
- ❖ Verstrekt op verzoek, mondeling en/of schriftelijk informatie uit de financiële administratie, aan het management (intern) en belanghebbenden (in- en extern).
- ❖ Is integer bij het verwerken van vertrouwelijke gegevens en heeft een dienstverlenende en klantgerichte instelling.

– **Deskundigheidsbevordering**

De visie en werkwijze zoals beschreven in dit Pedagogisch Plan, dienen als leidraad voor de pedagogisch medewerkers of leidsters in het werken met de aan hen toevertrouwde kinderen.

Dit kan gebeuren op de volgende manieren:

- ❖ Pedagogische verdieping en kindbespreking in de teamvergadering
- ❖ Observatie en bespreking door leidinggevende of locatieleider: functioneringsgesprekken
- ❖ Deelname aan (bijscholing)cursussen en themadagen op het gebied van de antroposofie;
- ❖ zoals 'Interne Scholing vanuit het Antroposofisch Mensbeeld' voor leidster kinderopvang St. Istia
- ❖ Deelname aan de Academie voor Ouders
- ❖ Jaarlijkse herhalingscursus Bedrijf Hulp Verlening (BHV)
- ❖ Deelname aan training deskundigheidsbevordering met betrekking tot de Meldcode
- ❖ kindermishandeling.

– **Stagiair(e)s**

Per 1 augustus 2015 is SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) verantwoordelijk voor de erkenning en kwalificatie van bedrijven die leerplekken willen aanbieden. Alle kinderopvanglocaties die bij Istia horen zijn een erkend leerbedrijf.

Aangezien de kinderopvang van Stichting Istia graag een aandeel levert in de opleiding van pedagogisch medewerkers, is het mogelijk dat u een stagiaire op de groep treft.

De leidster begeleidt de stagiaire binnen het kader van het pedagogisch beleid en is verantwoordelijk voor de dagelijkse werkzaamheden en het leerproces van de stagiaire.

De stagiaires vallen onder de verantwoording van de bevoegde leidster en zij onderhoudt de contacten met de school waar de stagiaire haar opleiding volgt.

De stagiaire is een leidster in opleiding, en mag niet zonder begeleiding van een bevoegde leidster op de groep staan of het terrein met een aantal kinderen verlaten. Een derdejaars PW 3 stagiaire die de benodigde competenties behaald heeft, mag dit wel na overleg tussen de opleidingsmentor en de praktijkbegeleider.

Voor aanvang van een stageperiode moet een stagiair een Verklaring Omtrent Gedrag kunnen overleggen. Deze V.O.G. is nooit ouder dan twee jaar.

Doet mee aan alle taken binnen de BSO, zowel verzorgende als huishoudelijke taken. Veel voorkomende activiteiten zijn b.v.: fruit klaarmaken; tafel dekken; voorbereiden broodmaaltijd; brood bakken; afwassen; helpen onder het eten; vloer reinigen; wc's poetsen; de ruimte tussendoor onderhouden; eventueel kinderen verschonen mocht het zich voordoen; assisteren bij een spelactiviteit; observeren van een kind; met meerdere kinderen tegelijk een activiteit doen; een verhaal voorlezen; kinderliedjes zingen; hulpmiddelen voor een activiteit klaarzetten; meehelpen met de voorbereidingen van een jaarfeest.

Na een inwerkperiode wordt er van de stagiaire verwacht dat hij of zij (in de meeste gevallen zal het om een zij gaan), zelf een aantal taken zelfstandig uit kan voeren. Bijvoorbeeld voor een aantal kinderen een activiteit bedenken. De stagiaire dient zich net als een leidster aan het beroepsgeheim te houden. Een stagiaire verplicht zich door middel van de stageovereenkomst, tot geheimhouding van vertrouwelijke gegevens (ook als de stageperiode geëindigd is). De verslagen die gemaakt worden zijn anoniem. Er wordt altijd eerst toestemming gevraagd aan de praktijkbegeleider.

- ***Achterwachtregeling en ondersteuning indien er slechts één groepsleid(st)er in het kindcentrum aanwezig is.***

Achterwachtregeling

Een achterwacht is iemand die in geval van nood ingeschakeld kan worden wanneer een van de leidsters alleen in de BSO werkt conform de leidster - kind - ratio. De achterwacht moet binnen ambulance aanrijdtijd (max. 15 min.) aanwezig kunnen zijn.

Aanwezig in het gebouw tijdens de **schooldagen**, er werken vaak minimaal 2 gekwalificeerde groepsleidsters per stamgroep. Wanneer er 1 pedagogisch medewerker alleen werkt, zijn er altijd andere mensen in het gebouw aanwezig. Op sommige locaties die in de schoolgebouwen gelegen zijn, zijn dit vaak leerkrachten, de conciërge en/of b.v. de schoolleider die aanwezig zijn als achterwacht. Binnen iedere vestiging zijn hierover afspraken gemaakt.

Tijdens **vakanties en studiedagen** vragen we altijd aan de andere groepsleidsters, coördinator, locatieleider van school en/of de conciërge van het gebouw, wie er achterwacht kan zijn. Er is tijdens studie- en vakantiedagen een lijst met namen van de kinderen en namen en telefoonnummers van de leidsters en achterwacht, in het kindercentrum aanwezig.

Ondersteuning indien er slechts één pedagogisch medewerker in het kindcentrum aanwezig is.

Wanneer het kind aantal het toelaat kan het gebeuren dat er slechts één pedagogisch medewerker of groepsleidster op de locatie aanwezig is. De wettelijke achterwachtregeling wordt dan toegepast. Indien er tijdens de half uurs regeling of de drie uurs regeling slechts één leidster op de locatie aanwezig is, dan is ter ondersteuning tenminste één andere volwassene in de school of in het gebouw aanwezig.

- ***Het vier ogen beleid***

Het vier ogen principe is een wettelijke regeling gericht op het veiliger maken van de kinderopvang. Het vier ogen principe houdt in dat er altijd een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. Een beroepskracht mag nog steeds alleen op de groep staan, zolang er maar op elk moment een andere volwassene kan meekijken of meeluisteren. De opvang moet zodanig zijn georganiseerd dat er invulling kan worden gegeven aan dit vier ogen principe, rekening houdend met momenten waarop een beroepskracht (mogelijk) alleen werkt.. Ouders en oudercommissie worden hiervan op de hoogte gebracht.

Als er in de ochtend of middag in de ruimte van de buitenschoolse opvang alleen gewerkt wordt door één beroepskracht, worden er geen deuren afgesloten en worden er geen gordijnen dichtgemaakt. De deuren worden indien mogelijk op een haakje gezet. Als er tijdens de voorschoolse opvang alleen gewerkt wordt, is de voordeur van de school of het gebouw waarin de opvang gevestigd is, geopend. Ouders kunnen zelf naar binnen en lopen in en uit, om hun kind te brengen. De buiten- en binnengordijnen worden overal zo veel mogelijk opzij geschoven. De opvangruimte is dan niet afgesloten en ouders, collega's kunnen zonder aankondiging vooraf in en uit lopen. Wanneer de opvangruimte wel afgesloten is in verband met b.v. criminaliteit in de omgeving, is er altijd een andere volwassene die met sleutel en zonder aankondiging vooraf, in en uit kan lopen. Leidsters bevinden zich tijdens pauzes altijd in het gebouw waar de kinderopvang zich bevindt, of in de ruimte van de kinderopvang en lopen op onregelmatige tijden in en uit. Vaak ook trekken ze zich tijdens de pauzes terug in de eigen opvangruimte.

De meeste leerkrachten zijn op schooldagen tot een uur of vijf aanwezig in het schoolgebouw. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de conciërge(s), locatieleider, leerkrachten of andere personen, met betrekking tot de achterwacht.

Tijdens iedere vakantieopvang worden er ook heel duidelijke afspraken gemaakt met de coördinator, de conciërge(s) en de pedagogisch medewerkers die niet ingedeeld zijn en ook toegang hebben tot de school. Zij komen allemaal onverwacht en op onregelmatige tijdstippen binnenlopen. Er is dan een rooster gemaakt wie er op welke dag(en) onverwachts even op bezoek komt.

– V.O.G

Alle medewerkers in de kinderopvang moeten een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) hebben. De VOG toont aan dat een medewerker geen strafbare feiten heeft gepleegd waardoor hij niet met kinderen mag werken.

Maar deze verklaring is een moment opname. Daarna kunnen medewerkers alsnog strafbare feiten plegen die een bedreiging vormen voor de veiligheid van kinderen. Daarom controleert de Dienst Justis sinds 1 maart 2013 iedere dag of medewerkers in de kinderopvang nieuwe strafbare feiten hebben gepleegd (dit heet continue screening).

Als blijkt dat een medewerker door een nieuw strafbaar feit een bedreiging vormt voor de veiligheid van de kinderen, krijgt de werkgever een melding. Deze melding komt binnen via de GGD. De medewerker moet na melding een nieuwe VOG aanvragen. Zonder nieuwe VOG mag hij of zij niet werken in de kinderopvang.

8.2 Gezondheidsbeleid, veiligheidsbeleid, ontwikkelingsbeleid, toezicht en contacten extern

De Kinderopvang onder stichting Istia voldoet aan de regels zoals ze gesteld zijn in de wet Kinderopvang en aanverwante regelgeving. Ook de GGD en brandweer stellen bepaalde eisen. Gemeente, GGD en brandweer oefenen samen een toezichthoudende en controlerende functie uit.

De inventarisaties en de actieplannen veiligheid - en gezondheid komen ter inzage te liggen voor ouders en worden besproken met de werknemers, zodat zij weet hebben van de risico's, de aanpak en hun verantwoordelijkheden daarin.

De groepsleidsters hebben allemaal kennis van het antroposofisch pedagogisch beleid en de doelgroep waarmee zij werken. Deze kennis wordt op peil gehouden o.a. door de cursus: 'Interne scholing vanuit het antroposofisch mensbeeld'. Hierbij komen de ontwikkeling van het kind en eventuele ontwikkelingsstoornissen uitgebreid aan de orde. Voor de verschillende locaties b.v. Maastricht met Heerlen samen, komt er in de toekomst een gezamenlijke scholing die een keer per kwartaal plaats gaat vinden.

Ook binnen de Academie voor Ouders met locaties in Driebergen, Rotterdam, Venlo, Haarlem, Assen en Twente, worden cursussen aangeboden waar groepsleidsters binnen de antroposofische kinderopvang aan deelnemen.

Een groepsleidster kan indien nodig en gewenst, altijd gebruik maken van de deskundige pedagogische kennis van Annie Storm, antroposofisch speltherapeute, tevens bestuurlid van Stichting Istia en locatieleider binnen Stichting Pallas.

Een keer in de vier weken vindt er binnen iedere locatie van Istia een teamoverleg plaats samen met Annie Storm, waar plaats is voor studie en verdieping en waar pedagogische vragen aan de orde komen.

Regelmatig is er overleg tussen leid(st)ers en ouders c.q. verzorgers over de kinderen. Als uit deze gesprekken blijkt dat extra begeleiding of zorg gewenst is beschikt Istia over de mogelijkheid, om buiten het reguliere aanbod zoals Groene Kruis en welzijnsinstellingen, door te verwijzen naar specifieke, vanuit de antroposofische pedagogie, werkende begeleiding.

Voorbeelden hiervan zijn:

- ⌘ antroposofische gezondheidscentra/ antroposofische arts
- ⌘ verschillende therapeuten vanuit de heilpedagogie
- ⌘ speltherapie

Jaarlijks controleert de GGD, die waakt over het welzijn van het kind en de handhaving van de regelgeving, of de kinderopvang van Stichting Istia voldoet aan het kwaliteitskader van de wet kinderopvang. Aan de hand van de inspectierapporten die deze organisatie uitbrengt, wordt de kwaliteit van de kinderopvang extern gewaarborgd.